ՋՈՐԵԲՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — Թիւ — 696 — ՇԱԲԱԹ — 12 — ՅՈՒՆԻՍ 1865

ԱՄԱՐԱՎ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԳՆԱՅՄԱՆ

Կ. Պոլսոյ հր. Տարեկան 180 դր. Արծաթ
,, ,, Վեցամսեայ 100 ,, ,,
,, ,, Եռամսեայ 60 ,, ,,
Գաւառաց հմր. Տարի 200 ,, ,,
,, ,, Վեցամսեայ 110 ,, ,,
Մէկ թիւը՝ Մեծ թերթ 4 ,, ,,
,, Փոքր ,, 2 ,, ,,
Մուտքագրման տողը 2 դրուշ է։

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ է, եւ ամեն ամսոյ 1էն ամ 15էն կ'սկսի։
Դուրս գացած լրատաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ ցանկ կամ որ եւ իցէ գրութիւն՝ խմբագիր=Տնօրէնին պիտի ուղղուի. եւ ճամբու ծախքն ալ դրկողին վրայ է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 12 ՅՈՒՆԻՍ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Նարօլէոն կայսրը յունիս 10 ին Փարիզ հասաւ քսան սուն ներկու օր բացակայութենէ ետեւ։ Կայսրս հին և կայսրորդի իշխանը զինքը դիմաւորելու գացեր են, բայց Նարօլէոն իշխանը չէ գացեր, հրաւէր ընդունած չըլլալուն համար։ Կրնուի թէ կայսրն իր հօրեղբօրորդւոյն երկրորդ նամակ մ'ալ գրեր է, որ հրատարակութեան ահմանուած չէ, և որուն մէջ կը մեղադրէ եղեր Նարօլէոն իշխանը, որ իր հրաժարականը կայսեր ձեռքը չհասած՝ լրագրաց միջոցաւ հրատարակել տուեր է։ Այս պարագայից մէջ իշխանին Օռուիլցիներու անցնիլը խիստ հաւանական կերեւի, եթէ կայսրը համաձայնութիւն տայ։ Հաւատերը կը յուսային նաև թէ իրարու հետ տեսակցութիւն մը կրնայ կայսեր և իշխանին մէջ եղած յարաբերութեանց ներդաշնակութիւնը վերահաստատել բայց անակնկալ դէպքի մը պատճառաւ այս տեսակցութիւնը քանի մ'օր ետ մնացեր է։ Նարօլէոն իշխանը կայսէր տեսութեան երթալու համար իր Մէօտոնի ամրանոցէն կառք նստելով Փարիզ եկած տանն՝ կառքէն վար ինկեր և թեթեւ կերպով վիրաւորուեր է, ուստի հարկ եղեր է գարձեալ իր ապարանքը դառնալ, և քանի մ'օր իր տեսութիւնը ետ ձգել։

Նարօլէոն իշխանին 1867ի տիեզերական արուեստահանդիսին նախագահութենէն հրաժարիլը ծանուցած ենք։ Կրնուի թէ այս պաշտօնը անուանական կերպով կայսեր որդւոյն իշխանին պիտի տրուի և անոր փոխանորդարար Պ. Ռուէ պիտի ըլլայ արուեստահանդիսին նախագահը։

Լօժէնի կայսրուհին իր խնամակալութիւնն ամենայն խմաստութեամբ կատարելէ ետեւ, վերջին ալ ազատամիտ կերպով մը պահեց զայն։ Կայսեր Փարիզ դառնալէն մէկ օր յառաջ հրովարտակ մը հանելով մինչև յարդ լրագրաց որուած ազդարարութիւնները ջնջեց, հետեւարար այն լրագիրները որք երկու ազդարարութիւն առած ըլլալով երբորդին պիտի դարձէին, այս խիստ պատուհասէն ազատած են։ Կայսրուհւոյն այս հրովարտակը գոհութեամբ ընդունեցին բոլոր ազատամիտ լրագիրները։

Օրէնդրական ժողովին մէջ տեսութեան եւրոմէջ հաշուեցոյցին վերաբերութիւնը շատ մը նշանաւոր ատենաբանութեանց առիթ տուաւ։ Ընդեալ շարթու Պ. Թիէրի ըրած խիստ քննադատութիւնները ծանուցեր ենք, որ՝ եթէ իրաց ներկայ վիճակին առաջը չառնուի, կրնայ անանկութիւնն օր մ'անհրաժեշտ պիտի ըլլայ։ Տեսութեան ատենաբանները, Պ. Պ. Օ'Գէն, Վ. Իւիթրի և Ռուէ, Պ. Թիէրի դէմ խօսեցան, որ երկրորդ ատենաբանութեամբ մը պատասխանեց անոնց։ Այս երկար վիճաբանութեանց քաղուածը մեզ համար կարեւորութիւն մը չունի, բայց անոնց խմաստը գիտնալ պէտք է։ Պ. Թիէրի նպատակն է կառավարութիւնը շտապեցնել դուշացնել, որ իրեն պատքուստ խաբուսիկ փայլ մը և պայծառութիւն մը կրնայ տալ, բայց 'ի ներքուստ երկրին կենսական ուժը կը սպառցնէ՝ ահագին պարտուց գումար մը գնելով անոր կռնակը, որ օր ըստ օրէ ծանրանալ վրայ է։ Իսկ կառավարութեան փաստաբանները կը պատասխանեն, թէ այն պարտուց գումարին մեծագոյն մասը Գաղղիոյ հին կառավարութիւններէն մնացած է, և կայսրութեան վերահաստատուելէն ետեւ թէպէտ և տարիները շատցած են, բայց հանմանատարար եկամուտներն ալ աւելցած են։ Սակայն ըստ որում այն աւելի ծախքերն ալ օգտակար շինութեանց համար կըլլան, ուստի անոնց փոխարէն հատարակաց հարստութիւնը կաւելնայ, և տերութեան եկամուտներն ալ կաճին։

Կառավարութեան ընդդիմադիր հակառակորդ երեսփոխաններէն Պ. Պ. Ռիքար և Ժիւլ Ֆաւր Մէքսիկոյի արշաւանաց դէմ խօսեցան։ Պ. Թիէր ալ առաջարկած էր որ գաղղիական զօրքը եւ բերուի, ինչպէս որ Սարտինիա ալ իր զօրքը եւ բերաւ։ Ս. Տօմինկօ կղզիէն, ըստ որում իր նոր ձեռք բերելիք երկիրն ընելիք ծախքը չէր արժէր։ Բայց օրէնդրական ժողովին մեծագոյն մասը մերժեց այս առաջարկութիւնը որ գաղղիական դրօշին անարգանք կը բերէր։

Յունիս 10ի նիստին մէջ Պ. Ժիւլ Ֆաւր եւրոմէջ հաշուեցոյցին մէջ կարգադրեալներուն թաշակը 10000 ֆրանք ալ աւելցնելու առաջարկութեան դէմ խօսելով, Տերութեան և երկրագործ բաժանման սիրզուանքը պաշտպանեց։ Սերեւի որ կառավարութիւնը Ս. Գասլին կոնդակին պատճառաւ կղերին առուած ազդոհութիւնը մեղմացնելու համար անոնց թաշակն աւելցուցեր է, բայց Պ. Ժիւլ Ֆաւր արդէն կարգադրեալաց թաշակը տարին 60 000 ֆրանքէն աւելի ըլլալը ցոյց տալով, նորէն աւելցնել հարկ չհամարեց։ Տերութեան կողմանէ Պ. ու Ռաբիէօ պատասխանելով ըսաւ թէ, քաղաքային և կրօնական իշխանութիւնները թէպէտ երբեմն իրարու կը հակառակին, բայց իրենց միաբանութիւնը չքակիր։ Ասանկ ծանր փիլիսոփայական և կրօնական խնդիր մը եւրոմէջ վիճաբանութեան մէջ մացնել անտեղի ըլլալով, Օրէնդրական ժողովը քուէից առաւելութեամբ ընդունեց կրօնից համար տերութեան տահմանած ծախքը, որով կարգադրեալաց թաշակն ալ կաւելնայ։

Գաղղիոյ և Անգղիոյ զօրահաւոր նաւերը քիչ օրէն դէպ պիտի բարեւեն բարեկամական յարաբերութիւններով։ Նարօլէոն կայսեր հրաւիրանօք անգղիական զօրահաւոր նաւատորմը Գաղղիոյ նաւահանգիստներն այցելութեան պիտի գայ։ և եթէ ալ Գաղղիոյ զօրահաւոր նաւատորմը Անգղիոյ նաւահանգիստներն այցելութեան պիտի երթայ։ Անգղիոյ ծովային դրօշոյ պաշտօնեայն Պալէսի իշխանին որուած կոչունքի մը մէջ այս բանը ծանուցանելով արձանական երկու մեծ աստուածութեան մէջ եղած բարեկամական ընդդիմանց մէկ գրաւականը համարեց։

Անցեալ շաբթու մեր ազգայնոց լրերուն մէջ ծանուցեր էինք թէ Թուրքիոյ մէջ ժողովակ մը գումարուեր է Ծերակուտի անդամ Պ. Ալէզանիի նախագահութեամբ՝ կառավարութեան կողմանէ Հռոմի աշխարհական իշխանութեան եղած պնդումներուն դէմ բողոքելու համար։ Այս հակապատական ցոյցը հակադարձական ցոյցով մը վերջացեր է։ Ազգային երեսփոխաններէն Պ. Պիֆֆէրիօ առաջարկեր է տնցեալ գարուն մէջ գաղղնացւոց թափուելիք պարտած տանն քաջութեամբ մեռնող Ռիմինիէցի զինուորի մ'արձանին դէմ իր պատկերը դնել։ Սոր վրայ ժողովարան հայրենասիրական եռանդը բորբոքելով, հրաչակաւոր Ալֆիէրի բանաստեղծին տանը առջև գացեր և կեցեր՝ Կարիպալտի, կորսուի՝ գաղղիական ազդեցութիւնը ապարակեր է։ Այս ցոյցերուն վրայ Գաղղիոյ դեսպանը բացատրութիւն ուզեր է խոտորական կառավարութենէն, որ իր ցաւակրութիւնն յայտնելով, զանոնք արգիլելու անկարող ըլլալը ծանուցեր է։

Բրուսիոյ թագաւորն իր շքեղագոյութիւնը կը շարունակէ Ռոմէրանիոյ մէջ, ուրկից եւ գառնալով Քարլսպատ պիտի երթայ։ Աւստրիոյ կայսեր հետ տեսնուելու։ Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրն ալ Հունգարիայէն Վ. Եննա գարձեր է Ռաշքի կոմսին մահուանան նամակ մ'ուղղելով, որ Հունգարացւոց վրայ բարի ազդեցութիւն մ'ունենայր է։

Բրուսիոյ խորհրդարանին մէջ հակառամնադրական կուսակցութեան պաշտօնէից նախագահ Պ. Տը Պիզմարքի և Պ. Վ. Երքօվ երեսփոխանին մէջ։ Ուրիշ անգամ ծանուցած ենք Բրուսիոյ կառավարութեան փաստաբերը նիստատեղերով իր ծոխային ու զինուորական զօրութիւններն աւելցնելու փափաքը։ Բայց ահմանադրական տերութեանց մէջ առանց ազգային ժողովոյն հաճութեան նոր ծախք ընել անհնար է։ ուստի տերութեան պաշտօնեայները խնդիրը խորհրդարանին ներկայացուցին, այն որ ըստ սովորութեան իր մէջէն երեսփոխան մը նշանակեց, որպէս զի խնդրոյն ամեն կէտերը քննութեան առնելով տեղեկագիր մը շինէ։ Բրուսիոյ երեսփոխական ժողովին մեծագոյն մասն ազատամիտ անդամներէ բաղկացեալ ըլլալուն, ընտրութիւնն ալ ազատամիտ անձի մը՝ Պ. Վ. Երքօվի վրայ ինկաւ։ Սակայն Պ. Վ. Երքօվի տեղեկագիրը պաշտօնէից առաջարկութեան նպաստաւոր չըլլալով, խորհրդարանին մէջ ջերմ վիճաբանութիւն մը բացուեցաւ տեղեկագիրը խմբագրողին և Պ. Տը Պիզմարքի մէջ, և այս վերջինն իր վիճաբանակցին մէկ խօսքն իրեն դէմ անձնական թշնամանք համարելով, անոր հրաժարմը գրեց որ եւ առնու, սպառնալով որ եթէ եւ չառնու՝ իրեն դէմ մենամարտութեան եմնէ։ Այս դէպքը Պերլինի մէջ քանի մ'օր բաւական շփոթութեանց առիթ տուեր է։ Ուսմնական երիտասարդը ալ Պ. Վ. Երքօվի կողմը բռնելով, շատերն ուզեր են անոր տեղ իրենք Պ. Տը Պիզմարքի հետ մենամարտիլ։ Բարեբաղդաբար խորհրդարանին նախագահ Պ. Տը Կրաստով այս անհաճոյ տարաձայնութիւնը առհմանադրաբար լուծեց՝ Պ. Վ. Երքօվի խօսքը թշնամանք չի սեպելով։ Այսկից սահմանադրական սկզբունք մը կը սովրինք, թէ երբ ազգային երեսփոխանք իրարու հետ վիճաբանութիւն ըրած ատեն պատահի որ երբեմն ծանր խօսքեր ըսեն, անոնց անձնական թշնամանք մ'ըլլալը կամ չըլլալը նախագահը կը վճռէ։

Պ. Տը Պիզմարքը երեսփոխանական ժողովին մէջ խօսած ատենաբանութեամբ յայտնապէս իր դիմակը վար առնելով ծանոյց թէ Էլզասի դքսութիւններն իրաւք Բրուսիոյ և Աւստրիոյ ժառանգութիւնն են, ըստ որում Տանիմարքայի թագաւորը դաշնադրութեան ըստութեամբ իրենց թողուցած է։ «Ուստի, ըսաւ, ամենէն լաւ միջոցը դքսութիւնները Բրուսիոյ հետ միացընելն է։» բայց երեսփոխանական ժողովն անոր առաջարկութիւնը մերժեց, ինչպէս որ մերժած էր նաև Դրիէլի նաւահանգիստն ամրացնելու համար առաջարկուած փոխառութիւնը։

Կարեւի որ Մրուութեան գաղափարն ամեն կողմ առաջ երթալու վրայ է և քիչ կը մնայ որ քաղաքական նորաձեւութիւն մ'ըլլայ։ Իտալիոյ միութենէն եւ Ամերիկա ալ իր միութիւնը վերահաստատելու համար անհամար մարդիկ և գանձեր զոհեց։ Գերմանիա ալ նոյն գաղափարաց պահ մ'իր սովորական հանդարտութիւնը թողուլ Տանիմարքայէն Էլզասի դքսութիւններուն ուզելու եղաւ։ Իրեսկան թերակղզին մէջ երկու տերութիւն կան՝ Պորթուկալ և Սպանիա, որոց ժողովուրդը կրօնքով մի է, և լեզուով ու ազգութեամբ ալ քիչ տարբերութիւն ունի։ Այս երկու տերութիւնները միացընելով մէկ տերութիւն մը կազմելու գաղափարը կերեւի որ շատ մը տաք գլուխներ հրապուրեր է, և սորը արդասիքն է Պորտոսի մէջ յայտնուած գաւակցութիւնը, որուն լուրն անցեալ շաբթու բերաւ հեռագիրը։ Սպանիոյ մէջ ներքին խռովութիւնները պակաս չեն, և հին կուսակցութիւն մը կայ, որուն պարագլուխն է հիմակուանս Իսպանիոյ թագուհւոյն աքսորեալ մայրը, և որն որ իրաց հին վիճակը եւս գարձուցանել կուզէ։ Բայց որչափ ալ որ հնասէրներ գտնուին, հաւատարմութեան որբանն եղող Սպանիա չկըրնար այսուհետև իր երկրատարածութիւնն ազատամիտ գաղափարներ ծծելէ զգուշանալ։ Այսպէս Պորթուկալի հետ միանալու համար եղած շարժումը չենք յուսար որ հետեւանք մ'ունենայ։

Մէքսիկոյէն եկած լուրերը Մէքսիկոյի պատճառաւ ծագած կսկածները կը փարատեն։ Գաղղիական զօրքը Մէքսիկոյի հեռաւոր նահանգաց մէջ ատակնպէս կը հաստատեն Յուարէզեանները։

Պ. Ռ. Տէվիս տակաւին բանտարկուած է և իր ու իր պաշտօնակցաց դատին ինչ վախճան ունենալը չդիտցուիր։ Եթէ հայրենեաց դաւաճանները պատժելու համար քանիցս անգամ Պ. Ռ. Օնսլիի ըրած յայտարարութիւնները կատարուին, հաւատայնոց նախնին նախագահն ազնուական վախճան մը պիտի ունենայ։ Իսկ իր ընտանեաց հրաման տուեր է որ Սամանա ընակին։ և թէպէտ ոտիկանութիւնը մանրամասնաբար քններ է անոնց կարասիները, բայց ունեցած մեծագումար հարստութեան ամենեին ձեռք զարնուած չէ եղեր։ Արուի եղեր թէ Գուրեի գաւակցոյ դատաստանը Պ. Ռ. Տէվիսի և հարուստներու նախագահի փոխանորդ Պ. Ամիլտնի մեղադրութիւնը պիտի հատատատ Պ. Լինքոլնի սպանութեան մէջ։

Գերեւոյ ազատութիւնն իրաք կատարուելէ ետեւ՝ անոնց ընտրութեան իրաւունք ալ տալու խնդիրը կը յուզուի հիմայ։ բայց նոյն իսկ դերութիւնը ջնջել ուզող մասին մէջ ալ շատերն ասոր կը հակառակին, և տեսնենք թէ վերջն ուր պիտի երթայ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզէն յունիս 21 թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ կայսրը Նարօլէոն իշխանին այցելութիւնն ընդուներ է։

Նիս—Նորքէն յունիս 10 թուով լուր կուգան թէ Ֆիրմինա նահանգին սահմանին աշխատութիւնը կը մերժեն։ Նշուելի մէջ հրդեհ մը պատահելով, չափազանց վնասներ պատճառեր է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստափառ կայսեր գահակալութեան տարեդարձի ծանին համար մեծ պատրաստութիւններ կըլլան որպէս զի ամենայն փառաւորութեամբ կատարուի և ժողովրդեան ամեն կարգերն ալ մասնակից ընան ուրախութեան, որ այսպիսի մեծ և ընդհանրական ծանի մը համար անհրաժեշտ է։

Բարձր։ Մեծ Եպարքոսին Գանլըճայի ամրանոցին մէջ ալ մեծ պատրաստութիւններ կըլլան ցայգահանդիսին համար որ յառաջիկայ կիրակի գիշեր պիտի կատարուի նախընթաց տարիներուն պէս շքեղութեամբ, և որուն հրաւիրեալ են տերութեան բոլոր նախարարներն ու բարձրաստիճան պաշտօնատարները, օտար տերութեանց դեսպանները, ամեն ազգաց երեւելիները, և գլխաւոր լրագրաց անօրէնները։

Հարս շաբթուան պիտի յատկանան հրաւիրեալները Գանլըճա տանելու համար։

Երկու շաբթուան կամուրջէն պիտի մեկնին։ առաջինը իրիկուան ժամ 12 1/2 ին պիտի ճանրայ երթայ, և Պէշիկթաշ Օրթագիւղ և Բենավուտ գեղ պիտի հանդիպի։ Երկրորդը 12 3/4ին պիտի ճանրայ երթայ և Պէշիկթաշ Օրթագիւղ և Պէպէք պիտի հանդիպի։

Երկու շաբթուան ալ Պէօյիւքտէրէն պիտի երթան, մէկը ժամ 1ին և միւսը 1 1/4ին, և Թարապիա ու Եէնի գեղ պիտի հանդիպին։

Հրաւիրեալները շաբթուան մոտ ժամանակին իրենց հրաւիրատոմարները պիտի ցուցնեն։

Այս տարի ալ նախընթաց տարիներուն պէս երկու տեղ հրաւառութիւն պիտի ըլլայ, մէկը կայսերական պալատին առջև, միւսն ալ բարձր։ Մեծ Եպարքոսին Գանլըճայի ամրանոցին առջև։

Եգիպտոսի փոխարքայ Խարձ։ Խամիլ փաշան չորեքշաբթի իրիկուն Ս. Գէորգ հասաւ։

Կայսերական հրամանաւ՝

Բ. Գրան արտաքին գործոց թղթակցութեան գիւանին գլուխ և նոյն պաշտօնատան առ ժամանակեայ ընդհանուր քարտուղար մեծապատիւ Հռոմանոս Սարգիս էֆէնտին չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տուաւ։

Մէքսիկոյի Պ. կայսրը Կուատալուբի Ս. Մարիամայ կարգին հրամանատարութեան պատուանշանը զրկեց Բ. Գրան առաջին թարգման Պ. սեմ. Բրիգի սէյին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Թէպէտ շատ անգամ առիթ ունեցած ենք ազգային ժողովոյ և խորհրդոյ անպարծութեան վրայ մեր ցաւակցութիւնն յայտնելու, բայց ոչ երբեք շարունակ յառաջդիմութեան վրայ յոյսերնիս կարած ենք։ Յառաջդիմութեան մէջ դեռ նոր մտնելու վրայ եղող Ազգի մ'առաջին գործը գատարակութեան ծաւալումն ըլլալով, Ազգն աւելի արդիւնք տեսնել կ'ակնկալէր Ս. Խորհրդէն։ Սոյնքը խօսելով՝ կը ցաւէինք որ Ուսումնական խորհրդոյ գործունէութեան մէկ ցոյցը մեր ընթերցողաց ներկայացընելու բարեբաղդութիւնը չունէինք։ բայց Բաղաքական ժողովոյն մասուցած իր երկամեայ համարատուութեան տեղեկագիրը մեր ժգոհութիւնը մասամբ լուիք կը փարատէ։ Յիշեալ տեղեկագրին մէջ՝ որ 83 երեսէ բաղկացեալ տեսակ մ'է, Ուսումնական խորհուրդն ազգային գատարակութեան այժմեան վիճակը կարելի եղածին չափ ընթերցողն ներկայացընելու հոգ տարեր և զայն բարւոքելու համար պէտք ե-

դած առաջարկութիւններն ըլլար է։ Տեղեկագիրն արդէն ազգային ձրի բաժնուելու սահմանեալ ըլլալով, հարկ չենք համարիր անոր քաղուածն ընել հոս, այլ միայն կուզենք ան որ ընթերցումէն եւսա մեր միտքն եկած քանի մը խորհրդածութիւններն ընթերցողաց հաղորդել։

Բայց ամէն բանէ յառաջ պարտիք մեր շնորհակալութիւն յայտնել Ռուսումնական խորհրդոյ պատուարժան անդամոց, որ մինչեւ շաբաթը զիրենք բոլորովին անդրադ կը կարդային, այս ազգային պաշտօնն յանձն առնելէն ի վեր ԾՐԳ նիստ ըրած են, որոց մէջ հինգ նիստ միայն առանց մեծագոյն մասի տեղի ունեցեր է։ Սոփակ մեծ պատիւ կը բերէ Ռուս. խորհրդոյն, այնպիսի ժամանակ մը, ուր ոչ միայն Ռաղ. ժողովը, այլ նոյն իսկ երեսփոխանական ժողովն ալ հազիւ կարող կըլլայ մեծագոյն մաս գումարելու։

Ռուսումնական խորհուրդը 1864, փետր. 26էն գործի սկսելով, մինչեւ այս տարուան ապրիլն վերջը բաւական գործ տեսած է որոց մէջ առաջին կարգը կը բռնեն ազգային վարժարանաց վայ մանրամասն վիճակագրական տեղեկութիւնները առնալը, անոնց բարեկարգութեանը հսկելը, և ժամանակ ժամանակ այցելութիւններ ընելը։

Այրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վայ տուած վիճակագրական տեղեկութիւնն աչքէ անցուցանելով, կը տեսնենք, որ մանչ. տղայոց համար 36 և աղջկանց համար 14 վարժարաններ կան, ընդամենը 46, ուր գտնուած աշակերտաց թիւն է 4007 և աշակերտուհեաց թիւն է 1472, գումար 5479 հոգի, որոց համար եղած տարեկան ծախքն է 70,445 դուրուշ։ Հոս քանի մը հաշիւներու մտնել աւելորդ չենք համարիր։ Պօլսոյ հայոց թիւն առնուազն 100,000 հոգի ենթադրելով, դպրոց գացող տղայոց թիւը հազիւ 60/0ի կուգայ, որն որ խիստ քիչ է Եւրոպայի վիճակագրութեանց նայելով։ Բայց կից յայտնի կը տեսնուի որ դաստիարակութիւնը տակաւին նոյն իսկ մայրաքաղաքիս մէջ խեղճ վիճակի մէջ է։ բայց շնորհակալ ըլլալու ենք Ռուսումնական խորհրդոյ որ այս վիճակն իրրեւ 'ի հայելոյ ներկայացուցեր է և անդ կա ալ առաւելութիւն մ'է։ Իսկ ամենայն ոչ ուրախալի ծախուց վերադրեալ գումարը աշակերտաց և աշակերտուհեաց վայ բաժնելով ընդ հանրապէս իւրաքանչիւրին համար ամիսը 12 դուրուշ կուգայ, որով կը տեսնուի թէ որչափ արժանի է մեր մէջ դաստիարակութեան դիրք։ Բայց տարակոյս չկայ որ այսչափ արժան գնով աւնուած դաստիարակութիւն մը խիստ պակասաւոր կրնայ ըլլալ, ուստի պէտք է որ դաստիարակութիւնը զարգացնելու համար այս ծախքը քիչ մ'ալ աւելցընենք։ Այրաքաղաքիս վարժարանաց թիւը 162 ըլլալով՝ մանչ. ազգայոց 25ին 1 վարժապետ մը կի՛ն ոյ, ուստի վարժապետները բաւական կը համարէինք եթէ ամէն ալ իրենց պաշտօնին յատնար անձինք ըլլային։ Սակայն վարժուհեաց թիւը 19 ըլլալով, 77 աղջկանց մէկ վարժուհի կի՛ն ոյ, որով պէտք կըլլայ անոնց թիւն աւելցընելու ջան ալ։ Տարակոյս չկայ որ հինայ վարժուհիները քիչ ըլլալուն պատճառաւ վերի տպեսներն սոնոց պաշտօնը կը կատարեն, բայց ան ալ ոչ աք կրնայ ուրանալ թէ գեղեցիկ սեռին դաստիարակութիւնը մեծաւ մասամբ ազեղ սեռին ձեռք յանձնելը ազեղ բան մ'է։

Ուսանց ցանկն ալ, թէ և տակաւին արդի ճարտարութեանց և արուեստից հարկաւոր եղած բնական գիտութիւնները չպարունակեր, բայց և այնպէս խիստ դոհ պիտի ըներ մեզ եթէ Տեղեկագրին մէջ յիշուած ուսումներն անուամբ միայն չըլլային։ Սոր պատճառն ալ տակաւին վարժարանաց անկանոնութիւնն ու վարժապետաց շատին անկարողութիւնն է։ Մեր արդէն հոգաբարձուաց շատերը գիտութեանց անուններն լսած են միայն, ուստի եւ գպրոցին մէջ մէկ երկու լեզու, և թուաբանութիւն, երկրաչափութիւն, եւ անկիւնաչափութիւն դասարան մը տեսնեն, աշակերտները մեծամեծ լեզուագէտներ կամ չափագէտներ եղած կը կարծեն, բայց գժբաղդաբար այնպէս չէ։ Հապա անդամ մեր գպրոցներու աշակերտաց լեզուագիտութիւնը գաղղերէնի խիստ թեթեւ ծանօթութեան մը, և չափագիտութիւնն ալ քանի մը թուաբանական գործողութեանց վայ կը կայանայ։ Զարմացումեան դաւլմ մեր երիտասարդը կարծես թէ ուղղագիտութիւններէ ձանձրակ չեն առնուր, և կը սիրեն քիչ մը գաղղերէն սովորելով վէպեր կարդալ, որ զերենք թեթեւութեան կը մատնեցընեն։ Այս մասին՝ առանց մեր առաջարկութիւնն խստորելու՝ Գաղղիոյ հասարակաց կրթութեան պաշտօնեայ Գ. Տիւրիւիի մէկ խօսքը կը յիշեցընենք նոր կազմուելիք Ռուսումնական խորհրդին։ Ուսմանց աւանդութեան մասին մանկերեւոյթն ընտրելու է, այլ խորը։ այսինքն ուսմանց բազմութիւնը մէկ կողմ դնելու, և օգտակարները ձեռք առնելով՝ զանոնք ամենայն խնամքով աշակերտաց աւանդելու է։ Ուսքի քիչ մը նուազ ճարտասանութիւն, բանասէրութիւն, հոգեբանութիւն և փիլիսոփայութիւն, և ասոնց փոխարէն քիչ մը շատ թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, ուրուագիծ, լեզուագիտութիւն և գրական գիտութիւններ։ Մեր դարուն ամենէն մեծ փիլիսոփայութիւնը գրական գիտութիւնները կը սովորեցընեն, և ո՛չ վերացականները։

Բայց Ռուսումն. խորհուրդը միայն մայրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վիճակագրութիւնը առած ըլլալով, մեծ բաց մը կը թողու գաւառաց մէջ ալ դաստիարակութեան վիճակին վայ ամենեւին խօսք մը չընելով։ Թղթատարութեան հապրդակցութիւններն ամէն տեղերու հետ հաստատուած առնելն՝ անհնար բան մը չէր գաւառներէն ալ վարժարանաց վայ տեղեկութիւններ խնդրել, բայց գուցէ Ռուսումն. խորհուրդն ասիկա ընելու ժամանակ չէ ունեցեր, և յուսալի է որ այս կարեւոր պարտականութիւնն ալ իր յաջորդը կը լրացընէ։

Ռուսումնական խորհրդոյ տեղեկագրին մէջ պատուարժան խորհրդականաց մայրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց ըրած այցելութիւնները, և նոյն առթիւ ըրած մանրամասն դիտողութիւններն ալ կը կարդանք։ Այս կողմանէ ուրիշ խօսք չունինք ըսելիք՝ բայց եթէ Ռուսումնական խորհրդոյ ցոյց աւուած փոյթը գովելով յուսալ որ այսուհետեւ ալ նոյն եռանդը փոխանակ պակելու, առաւել ևս կը ջերմանայ։ Այս այցելութիւններէն կը հասկնանք որ մայրաքաղաքիս վարժարանները՝ 'իբաց առեալ մէկ քանին, գոհացուցիչ վիճակի մէջ չեն։ Իսկ Ս. Փրկիչ որք ազգայոց վարժարանը խիստ խեղճ վիճակի մէջէ, և Ռուսումնական խորհուրդն ալ առանց ասիկայ ծածկելու՝ քանի մը դիտողութիւններ կընէ ասոր վայ, որոց մեք ալ մեր հաւանութիւնը կուտանք, բաղձալով որ կարելի եղածին չափ շուտով այս վիճակին դարման մը մատուցուէր 'իշնորհս հոն պատասխարեալ անտերունչ մանկանց, որք 'ի զուր կը վատնեն հիմա իրենց թանկագին ժամանակը։

Ռուսումն. խորհուրդն իր ծրագրին մէջ երկրայելի կէտ մը թողուցած էր «վարժարան ընդունուելու աշակերտք 7 տարեկան հասակէն վար պէտք չէ բլլալ» ըսելով։ Բայց հիմայ այս կէտը կը բացատրէ 7 տարեկանէն վար եղողներուն համար ընտրելարանների սահմանելով վարժարաններէն դուրս կամ մէջը, որն որ շատ ապէկ միջոց մ'է եթէ կարելի ըլլայ ամէն տեղ գործադրել։ Ուրիշ կարեւոր տնօրէնութիւն մ'ալ ուսմանց ընդհանուր տեսուչ մ'ունուանելն է, որ շարունակ մայրաքաղաքիս վարժարանաց այցելութիւն ընէ և շաբաթական կերպով իր քննութեանց արդիւնքը Ռուսումն. խորհրդոյ ներկայացընէ։ Յուսալի է ուրեմն որ նորընծիր ընդհանուր տեսուչն իր պաշտօնը ամենայն գործունէութեամբ և անձնուիրութեամբ կը կատարէ 'ի շնորհակալութիւն Ազգին։

Կը մնայ հիմա մեզ Ռուսումն. խորհրդոյ ուրիշ քանի մը անօրէնութիւններն աչքէ անցընել։ Այրաքաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վիճակին անկարգութեան դարման մը մատուցանելու կամ զանոնք աւելի արդիւնաւոր ընելու նպատակաւ Ռուսումն. խորհուրդը կառաջարկէ շատ մ'երկրորդական վարժարանները միացընել և մնացեալները նախակրթական վարժարաններ միայն ընել։ Բայց այս յատակագծին մէջ ալ անդրադարձելի կէտեր կան։ գլխաւորապէս Եդէնի Գասիւ և Սէսիկ փաշայի և Գումգարուի թաղերը կրնան իրենց նախակրթական դպրոցները պահել, և երկրորդ ուսմանց համար Այրի եկեղեցւոյ վարժարանին հետ միանալ։ Բայց Պէշիկթաշ և Մէջիտիէ, կամ ուրիշ հեռաւոր թաղերու վարժարանները միացընել խիստ դժուարին, ըստ սենք՝ եւ թէ անհնար կըլլայ։ Ուստի՝ ըստ մեզ՝ այս բոլոր անտեղութեանց առաջքն առնելու միակ միջոցը դիտրթիկ վարժարանի մը հաստատութիւնն է, որուն պէտքն 'ի վաղուց զգացուած է, և որուն օր քան զօր եւս մեծը մեծ ֆնաս կուտայ ազգային դաստիարակութեան։

Բայց ազգին ներկայ վիճակին մէջ, ինչպէս որ Ռուսումն. խորհուրդն ալ դիտողութիւն կընէ, դիշերթիկ մեծ վարժարանի մը հիմնադրութիւնը մեծ դժուարութեանց կը պատահի։ Ուստի Ռուսումն. խորհրդոյն ալ կարծիքն այն է թէ ասանկ հաստատութեան մը հիմնադրութիւնը մանաւանդ ընկերութեան մը ձգելու է։ Բայց որովհետեւ մեր Ազգին մէջ տակաւին ինք իրեն բան մը չըլլար, և յորդորոյ ու առաջնորդ մը կուզէ, և այս ալ Ռուսումն. խորհրդէն դուռ ուրիշ մէկը չկրնար ընել, ուստի կը յուսանք որ նոր կազմուելիք Ռուսումն. խորհուրդն իր նախորդին ցոյց տուած գաղափարը զարգացընելու և դիշերթիկ վարժարանի մը հիմնադրութեանը համար մանաւանդ ընկերութիւն մը կազմելու հոգ կը տանի։

Առայժմ, 'ի չգոյէ լաւագոյն միջոցի մը, Բէրայի Լատինական վարժարանն իրրեւ կեդրոնական վարժարան մ'ընելու և Գալաթիոյ վարժարանն ալ գաւառական աշակերտաց յատկացընելու առաջարկութիւնը գովութեան արժանի է։

Ազգին մէջ ընտիր վարժապետներ հայցընելու համար Ռուսումն. խորհուրդն առաջարկեր է Բաղ. ժողովոյ որ բարեխնամ տերութիւնէն խնդրէ քանի մ'աշակերտներ զրկել Փարիզ վարժապետական դպրոցը, բայց Բաղ. ժողովն ասիկա բարեսրտութիւն չէ համարեր։ Սոր ալ բան մեզ դարման մը կրնայ մատուցանել՝ երկրորդական վարժարանաց մէջ յարմար դատուած աշակերտները մանաւոր խնամք վարժապետութեան համար կրթելով։

Ռուսումն. խորհրդոյ տեղեկագիրը դասագիրքերու, իրերաբարժութեան և սուտանց տարածման օժանդակիչ ընկերութեանց վայ ալ պէտք եղածները խօսած ըլլալով, մեր կողմանէ ասոնց վայ խօսին աւելորդ կը համարինք։ Ուստի կը վերջացընենք մեր յօդուածը կրկին անդամ մեր գոհութիւնն յայտնելով, և յուսալով որ նոր կազմուելիք Ռուսումն. խորհուրդն իր նախորդին սկսած գործն աւելի զօրաւոր կերպով կատարելու և յառաջ տանելու համար պէտք եղած ջանքը պակաս չըներ։

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԷՃՄՈՒԱ

Մէճմուայը Հափսոս հմտալեց լապիրը՝ Ազգին ներկայ վիճակին վայ գրած յօդուածի մը մէջ՝ այժմեան Սահմանադրութիւնն անդրադարձելի համարելով առաջարկած էր որ բաց 'ի մէկ յօդուածէն, — որ է Սահմանադրութեան վերաքննելի ըլլալուն յօդուածը, — միւս յօդուածները ծայրէ 'ի ծայր փոխուին։ Մէճմուա այս փոփոխութեան ծրագիրը առած չէր որպէս զի զոյն արդի Սահմանադրութեան հետ բաղդատելով՝ ոմն առաւել գործադրելի կամ օգտակար ըլլալը հասկընալինք։ Ուստի իր առած բացարձակ վճիռը չընդունելով հարկ համարեցանք պատասխանել թէ Սահմանադրութիւնը սկզբ կողմեր կրնայ ունենալ, որք փոփոխութեան կը կարօտին, բայց այն փոփոխութիւններն ընելու համար փորձառութիւն պէտք է, զոր չունինք տակաւին։ Ասիկա յայտնի ճշմարտութիւն մ'էր։

Սահմանադրութեանց փոփոխութիւն երկու տեսակ կըլլայ, մէկ մը ծայրէ 'ի ծայր փոփոխութեամբ, ինչպէս առաջարկած է Մէճմուա, և մէկ մ'ալ մասնական փոփոխութեամբ, ինչպէս կը սովորցընէ դատողութիւնը։ Մեր այս նիւթիս վայ գրած նախընթաց յօդուածը կարդացողները կը տեսնեն, որ մեք այս երկու տեսակ փոփոխութեանց առաջինը մերժած և երկրորդն ընդունած էինք, ինչպէս որ Սահմանադրութիւնն ալ արտատպած է։ Հետեւաբար մեր կարծիքը Մէճմուայի կարծեաց հետ ոչ շօշափող կըլլար և ոչ հատանող, այլ ուղղակի կերպով հակառակ։

Մէճմուա այս անգամ ապնուական քաղաքավարութեամբ մեր յօդուածին պատասխանելով՝ փորձ կը փորձէ որ մեր ձեռքի գէնքն առնելով մեր դէմ գործածէ։ Ինչ է այս գէնքը։ Մէճմուա այժմեան Սահմանադրութենէն նուազ կատարեալ, բայց դոր. ծագրելի Սահմանադրութիւն մը նախամեծար համարելով, Մեծն Նաբոլէոնի վիայութիւնը՝ որ մեք ներկայ Սահմանադրութեան 'ի նպաստ յառաջ բերած էինք, ինքը նոյնին դէմ յառաջ կը բերէ։ Եթէ քաջ կը յիշենք, Մէճմուա ասկից քանի մը տարի յառաջ ալ ըսած էր թէ այս Սահմանադրութիւնը հսկայի գլխարկ մ'է գաճաճի մը գլուխ դրուած։ Այս անգամ ալ թէև նոյն խօսքը չկրկներ, բայց իմաստը մի և նոյն է, վասն զի Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքները ձեռք առնելով, Ազգին տրուած իրաւունքն ու պարտիքը խիստ չափազանց և անոր կարողութենէն վեր կը դանէ։ Անկից կը հետեւցընէ թէ մինչեւ որ այն իրաւունքն ու պարտիքը չթեթեւնան կամ չի չափաւորին՝ չեն կրնար իրաւունք հաւասարակշռուիլ։

Բայց թողունք որ Մէճմուա ինքը խօսի։ «Տէրութիւն, դանձ և զօրք «ունեցող առաջին կարգի ազգերն ալ «տակաւին այս ութը պարտաւորու«թիւնները (տես Գ. յօդ. Սահմ.) «բոլորովին չեն կրցած կատարել։» Բայց ի՞նչ է իրենց ջանքը, եթէ ոչ զանոնք կատարել յառաջդիմութեամբ։ Ուրեմն մեր ազգն ալ պէտք է որ այն պարտաւորութիւնները ճանչէ, յանձն առնու և կրցածին չափ կատարէ յառաջդիմութեամբ։ Ինչպէս կրնայ պարտաւորութիւն մը կատարուիլ, եթէ այս ծանր է, կատարուելիք բան չէ ըսելով մէկ կողմ նետուի*։

Բարի ապացոյց մը նշանակենք։ Դաղղեոյ 1789ի Սահմանադիր ժողովն հոչակաւոր յայտարարութիւն մը հրատարակեց որուն մէջ մարդուս ունեցած իրաւունքները ցոյց կուտար, որք մինչեւ ցարդ կատարելապէս գործադրուած չեն։ Ա՞հա ասոր համար յառաջդիմութեան բարեկամները։ — ոչ, այլ հանապազ աշխատած են և կաշխատին զանոնք ձեռք բերելու, և այն մատացածին երեւցած գաղափարներն արդէն մեծաւ մասամբ իրականութիւն եղած են։

Ուրիշ օրինակ մ'ալ տանք։ Երբ Ռիչարտ Քոպրան Անգղեոյ քաղաքներուն մէջ վերծանութիւններ ընելով առեւտրական ազատութիւն կը քարոզէր։ Սըր Ռոպերթ Բիլ պէս բազմահմուտ քաղաքագէտներն հեղնական ժպտուով կը նկատէին մեծ անտեսագիտին քարոզութիւնները, զանոնք մատացածին, քաղաքական հաշուեկշռութեան հակառակ և անդրադարձելի գաղափարներ կարծելով։ Բայց ո՞վ տարակոյս յայտնութիւն։ Տասը տարի չանցաւ և Ռիչարտ Քոպրանի գաղափարներն իրողութիւն եղան, և Սըր Ռոպերթ Բիլ ալ անոնց ճշմարտութեանը համոզուելով իր օժանդակութիւնը տուաւ զանոնք գործադրելու։

Այս օրինակները տեսնելով՝ Մէճմուայի ցոյց տուած հաւատարկշռութեան ուրուականին ալ օր մ'անհետ ըլլալուն վայ ոչ ևս տարակոյս կը մընայ։ Բայց ե՞րբ պիտի գայ այն երջանիկ օրը։ Ասոր ալ պատասխան ունինք։ Մեր մեծապատիւ վիճաբանակիցը չի կրնար ժխտել թէ մանաւոր անձինք՝ իրենց գաղութեան և փորձառութեան կարողութիւններն ընդարձակելու համար քանի քանի տարիներ ուսման և մտածութեան պարապելէ ետեւ՝ դարձեալ զերծ չեն կրնար ըլլալ 'ի սխալանաց։ Որչափ ուրեմն Ազգ մ'ալ ժամանակի և փորձառութեան կարօտ է իր իրաւունքն ու պարտիքը կատարելապէս ճանչելու և գործադրելու համար։ Ազգէ՛ կ ըլլար ուրեմն որ այժմէն Ազգն ու Ազգայինք սկսին իրենց փոխադարձ իրաւունքն ու պարտաւորութիւնները ճանչելու, որպէս զի անոնց կատարեալ գործադրութիւն ալ, որ մէկ երկու տարուան մէջ գժուարին է, ապագային մէջ դիւրանայ։ Հա՛ մեր յոյսը, որուն վայ կը ժպտի Մէճմուա։

Ազգին կրթութիւնն ու փորձառութիւնն ուրիշ կերպով չի կրնար Սահմանադրութիւնն իրաւ յարգելով և օրինաւորութեան շաւղէն չխոտորելով։ ուստի այն օրագիրներն ալ, որք ազգասիրաբար հաստատակայ կարծիքը լուսաւորել կուզեն, պէտք է որ նոյն շաւղին մէջ առաջնորդեն անոր, առանց կեղծարար հաւատարակշռութիւններ փնտռելով Ազգին իրաւունքն ու պարտիքը պակսեցընել ջանալու, որք արդէն շատ մեծ բան մը չեն, և մեծնալու կարօտութիւն ունին մանաւանդ՝ քան թէ պակսելու։

Բարեբաղդաբար, Մէճմուա, իր յօդուածին վերջը երկու խօսք ըսած է, որով իր յուսահատութեան բոլոր պատճառները կը պարզեն և խնդիրը կը լուծուի։

«Եթէ երեսփոխանները գումարու«ուն և ամէն մարդ ալ իրեն ինկած «տուրքը տայ, կըսէ, մեք ալ այս խօս«քերուն մէկը չէինք ըներ։»

Այս է եղեր Գորդիոնի հանդոյցը, որ կարելուն պէս ամէն բան կը լինայ։

Երբ երեսփոխանները պիտի գումարուին, և ամէն մարդ ալ իրեն ինկած տուրքը պիտի տայ։ Մէճմուա չյուսար։ Բայց Աստուա կը յուսայ։ Տեսնենք թէ ապագան որո՞ւ իրաւունք կուտայ։

Երեկ Բաղաքական և Արտաքին ժողովները Գալաթիոյ եկեղեցւոյն խորհրդարանը գումարուելով՝ ընդ նախագահութեամբ Ս. Պարսխաբ Հօր՝ ապագային տեսուչ խորհրդներն ու հոգաբարձութիւններն ընտրեցին հետեւեալ կերպով։

Ռուսումնական խորհուրդ

Սահակ պէյ Սպանեան
Ներսէս էֆէնտի Տատեան
Կոստանդ էֆէնտի Կոստանդեան
Յովհաննէս էֆէնտի Խորասանճեան
Աբեղիկ աղա Նեվզուզեան
Սահակ աղա Փափազեան
Դարեգին աղա Փափազեան

Ցեռեսական խորհուրդ

Գրիգոր էֆէնտի Մարկոսեան
Աշքան աղա Սախայեան
Յովհաննէս աղա Փափազեան
Յակոբ աղա Զարգարեան
Յովհաննէս աղա Յովակիմեան
Սարգիս աղա Մոմճեան
Հեթում աղա Եղեսեան

Դատաստանական խորհուրդ

Տ. Յարութիւն Գալաթիոյ
Տ. Դարբիել Բէրայի
Տ. Գրիգոր Խասգիւղի
Տ. Մարտիրոս Իւսկիւտարու
Խաչիկ աղա Աղեքսանդրեան
Յակոբիկ աղա Մանուէլեան
Կարապետ աղա Պերպերեան
Գէորգ աղա Մըսմըրեան

Վանօրէից խորհուրդ

Գէորգ պէյ Եղրամեան
Մկրտիչ աղա Ն. Մոմճեան
Նիկողոս աղա Աշնանեան
Ենգրանիկ պէյ Կըճիկեան
Մարկոս աղա Աղարեկեան
Սահակ աղա Փէշտիմաճեան
Կ. Ս. Իւթիւճեան

Եկեմտից հոգաբարձութիւն

Տիգրան աղա Տաղութեան
Յովհաննէս աղա Սիմիշճեան
Լամբարձում աղա Աբաճեան
Յակոբ աղա Նորատունկեան
Բարսեղակ պէյ
Աբրիկ աղա Ուռնեան
Նիկողոս աղա Սուլթանեան

Կոտակայ հոգաբարձութիւն

Ներսէս Աբրեպիսկոպոս
Տ. Գէորգ քահանայ Խասգիւղի
Տ. Փիլիպոս » Սամաթիոյ
Յակոբ աղա Մոմճիլեան
Յովհաննէս աղա Աղայեկեան

Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւն

Տոքթոր Գ. Մոլեան
Տոքթոր Մ. Աղասեան
Մ. Կարապետ աղա Սալանեան
Վ. Սարգիս աղա Միսաքեան
Պետրոս աղա Նորիկեան
Յակոբ աղա Նշանճեան
Մուրատիկ աղա Ռիւրքճիսանլեան
Գէորգ աղա Դաքանճեան
Տոքթոր Լամբարձում աղա Աղթուն-ճեան

Գումգափու և Պէշիկթաշի թաղերուն մէջ երեսփոխանական ընտրութեան գործողութիւններն սկսան, և կը յուսացուի որ մինչեւ դալ շաբթու կաւարին։

Ինչպէս որ արդէն եղած հրատարակութիւններէն տեսնուած է, վիճակաւ հրաժարեալ երեսփոխանաց մեծ մասն ազգին ամենէն ընտիր և պիտանի անդամներն են։ Ուստի տարակոյս չունինք որ Գումգափու և Պէշիկ...

Մ Ա Ս Ի Ս Ա

դած առաջարկութիւններն ըլլար է։ Տեղեկագիրն արդէն ազգային ձրի բաժնուելու սահմանեալ ըլլալով, հարկ չենք համարիր անոր քաղուածն ընել հոս, այլ միայն կուզենք ան որ ընթերցումէն եւսա մեր միտքն եկած քանի մը խորհրդածութիւններն ընթերցողաց հաղորդել։

Բայց ամէն բանէ յառաջ պարտիք մեր շնորհակալութիւն յայտնել Ռուսումնական խորհրդոյ պատուարժան անդամոց, որ մինչեւ շաբաթը զիրենք բոլորովին անդրադ կը կարծէին, այս ազգային պաշտօնն յանձն առնելէն 'ի վեր ԾՐԳ նիստ ըրած են, որոց մէջ հինգ նիստ միայն առանց մեծագոյն մասի տեղի ունեցեր է։ Սոփակ մեծ պատիւ կը բերէ Ռուս. խորհրդոյն, այնպիսի ժամանակ մը, ուր ոչ միայն Ռաղ. ժողովը, այլ նոյն իսկ երեսփոխանական ժողովն ալ հազիւ կարող կըլլայ մեծագոյն մաս գումարելու։

Ռուսումնական խորհուրդը 1864, փետր. 26էն գործի սկսելով, մինչեւ այս տարուան ապրիլն վերջը բաւական գործ տեսած է որոց մէջ առաջին կարգը կը բռնեն ազգային վարժարանաց վայ մանրամասն վիճակագրական տեղեկութիւններ առնելը, անոնց բարեկարգութեանը հսկելը, և ժամանակ ժամանակ այցելութիւններ ընելը։

Այրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վայ տուած վիճակագրական տեղեկութիւնն աչքէ անցուցանելով, կը տեսնենք, որ մանչ. տղայոց համար 36 և աղջկանց համար 14 վարժարաններ կան, ընդամենը 46, ուր գտնուած աշակերտաց թիւն է 4007 և աշակերտուհեաց թիւն է 1472, գումար 5479 հոգի, որոց համար եղած տարեկան ծախքն է 70,445 դուրուշ։ Հոս քանի մը հաշիւներու մտնել աւելորդ չենք համարիր։ Պօլսոյ հայոց թիւն առնուազն 100,000 հոգի ենթադրելով, դպրոց գացող տղայոց թիւը հազիւ 60/0ի կուգայ, որն որ խիստ քիչ է Եւրոպայի վիճակագրութեանց նայելով։ Բայց կից յայտնի կը տեսնուի որ դաստիարակութիւնը տակաւին նոյն իսկ մայրաքաղաքիս մէջ խեղճ վիճակի մէջ է։ բայց շնորհակալ ըլլալու ենք Ռուսումնական խորհրդոյ որ այս վիճակն իրրեւ 'ի հայելոյ ներկայացուցեր է և անդ կա ալ առաւելութիւն մ'է։ Իսկ ամենայն ոչ ուրախալի ծախուց վերադրեալ գումարը աշակերտաց և աշակերտուհեաց վայ բաժնելով՝ ընդ հանրապէս իւրաքանչիւրին համար ամիսը 12 դուրուշ կուգայ, որով կը տեսնուի թէ որչափ արժանի է մեր մէջ դաստիարակութեան դիրք։ Բայց տարակոյս չկայ որ այսչափ արժան գնով աւնուած դաստիարակութիւն մը խիստ պակասաւոր կրնայ ըլլալ, ուստի պէտք է որ դաստիարակութիւնը զարգացընելու համար այս ծախքը քիչ մ'ալ աւելցընենք։ Այրաքաղաքիս վարժարանաց թիւը 162 ըլլալով՝ մանչ. տղայոց 25ին 1 վարժապետ մը կի՛ն ոյ, ուստի վարժապետները բաւական կը համարէինք եթէ ամէն ալ իրենց պաշտօնին յատնար անձինք ըլլային։ Սակայն վարժուհեաց թիւը 19 ըլլալով, 77 աղջկանց մէկ վարժուհի կի՛ն ոյ, որով պէտք կըլլայ անոնց թիւն աւելցընելու ջան ալ։ Տարակոյս չկայ որ հինայ վարժուհիները քիչ ըլլալուն պատճառաւ վերի տպեսներն սոնոց պաշտօնը կը կատարեն, բայց ան ալ ոչ աք կրնայ ուրանալ թէ գեղեցիկ սեռին դաստիարակութիւնը մեծաւ մասամբ ազեղ սեռին ձեռք յանձնելը ազեղ բան մ'է։

Ուսանց ցանկն ալ, թէ և տակաւին արդի ճարտարութեանց և արուեստից հարկաւոր եղած բնական գիտութիւնները չպարունակեր, բայց և այնպէս խիստ դոհ պիտի ըներ մեզ եթէ Տեղեկագրին մէջ յիշուած ուսումներն անուամբ միայն չըլլային։ Սոր պատճառն ալ տակաւին վարժարանաց անկանոնութիւնն ու վարժապետաց շատին անկարողութիւնն է։ Մեր արդէն հոգաբարձուաց շատերը գիտութեանց անունները լսած են միայն, ուստի եւ գպրոցին մէջ մէկ երկու լեզու, և թուաբանութիւն, երկրաչափութիւն, եւանկիւնաչափութիւն դասարան մը տեսնեն, աշակերտները մեծամեծ լեզուագէտներ կամ չափագէտներ եղած կը կարծեն, բայց գժբաղդաբար, այնպէս չէ։ Հապա անդամ մեր դպրոցներու աշակերտաց լեզուագիտութիւնը գաղղերէնի խիստ թեթեւ ծանօթութեան մը, և չափագիտութիւնն ալ քանի մը թուաբանական գործողութեանց վայ կը կայանայ։ Զարմացումեան դաւլմ մեր երիտասարդը կարծես թէ ուղղագիտութիւններէ ձանձրակ չեն առնուր, և կը սիրեն քիչ մը գաղղերէն սովորելով վէպեր կարդալ, որ զերենք թեթեւութեան կը մատնեցընեն։ Այս մասին՝ առանց մեր առաջարկութիւնն խստորելու՝ Գաղղիոյ հասարակաց կրթութեան պաշտօնեայ Գ. Տիւրիւիի մէկ խօսքը կը յիշեցընենք նոր կազմուելիք Ռուսումնական խորհրդին։ Ուսմանց աւանդութեան մասին մանկերեւոյթն ընտրելու է, այլ խորը։ այսինքն ուսմանց բազմութիւնը մէկ կողմ դնելու, և օգտակարները ձեռք առնելով՝ զանոնք ամենայն խնամքով աշակերտաց աւանդելու է։ Ուստի քիչ մը նուազ ճարտասանութիւն, բանասէրութիւն, հոգեբանութիւն և փիլիսոփայութիւն, և ասոնց փոխարէն քիչ մը շատ թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, ուրուագիծ, լեզուագիտութիւն և գրական գիտութիւններ։ Մեր դարուն ամենէն մեծ փիլիսոփայութիւնը գրական գիտութիւնները կը սովորեցընեն, և ո՛չ վերացականները։

Բայց Ռուսումն. խորհուրդը միայն մայրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վիճակագրութիւնը առած ըլլալով, մեծ բաց մը կը թողու գաւառաց մէջ ալ դաստիարակութեան վիճակին վայ ամենեւին խօսք մը չընելով։ Թղթատարութեան հապրդակցութիւններն ամէն տեղերու հետ հաստատուած առնելն՝ անհնար բան մը չէր գաւառներէն ալ վարժարանաց վայ տեղեկութիւններ խնդրել, բայց գուցէ Ռուսումն. խորհուրդն ասիկա ընելու ժամանակ չէ ունեցեր, և յուսալի է որ այս կարեւոր պարտականութիւնն ալ իր յաջորդը կը լրացընէ։

Ռուսումնական խորհրդոյ տեղեկագրին մէջ պատուարժան խորհրդականաց մայրաքաղաքիս ազգային վարժարանաց ըրած այցելութիւնները, և նոյն առթիւ ըրած մանրամասն դիտողութիւններն ալ կը կարդանք։ Այս կողմանէ ուրիշ խօսք չունինք ըսելիք՝ բայց եթէ Ռուսումնական խորհրդոյ ցոյց աւուած փոյթը գովելով յուսալ որ այսուհետեւ ալ նոյն եռանդը փոխանակ պակելու, առաւել ևս կը ջերմանայ։ Այս այցելութիւններէն կը հասկնանք որ մայրաքաղաքիս վարժարանները՝ 'իբաց առեալ մէկ քանին, գոհացուցիչ վիճակի մէջ չեն։ Իսկ Ս. Փրկիչ որք ազգայոց վարժարանը խիստ խեղճ վիճակի մէջէ, և Ռուսումնական խորհուրդն ալ առանց ասիկայ ծածկելու՝ քանի մը դիտողութիւններ կընէ ասոր վայ, որոց մեք ալ մեր հաւանութիւնը կուտանք, բաղձալով որ կարելի եղածին չափ շուտով այս վիճակին դարման մը մատուցուէր 'իշնորհս հոն պատասխարեալ անտերունչ մանկանց, որք 'ի զուր կը վատնեն հիմա իրենց թանկագին ժամանակը։

Ռուսումն. խորհուրդն իր ծրագրին մէջ երկրայելի կէտ մը թողուցած էր «վարժարան ընդունուելու աշակերտք 7 տարեկան հասակէն վար պէտք չէ բլլալ» ըսելով։ Բայց հիմայ այս կէտը կը բացատրէ 7 տարեկանէն վար եղողներուն համար ընտրելարաններ սահմանելով վարժարաններէն դուրս կամ մէջը, որն որ շատ ապէկ միջոց մ'է եթէ կարելի ըլլայ ամէն տեղ գործադրել։ Ուրիշ կարեւոր տնօրէնութիւն մ'ալ ուսմանց ընդհանուր տեսուչ մ'ունուանելն է, որ շարունակ մայրաքաղաքիս վարժարանաց այցելութիւն ընէ և շաբաթական կերպով իր քննութեանց արդիւնքը Ռուսումն. խորհրդոյ ներկայացընէ։ Յուսալի է ուրեմն որ նորընծիր ընդհանուր տեսուչն իր պաշտօնը ամենայն գործունէութեամբ և անձնուիրութեամբ կը կատարէ 'ի շնորհակալութիւն Ազգին։

Կը մնայ հիմա մեզ Ռուսումն. խորհրդոյ ուրիշ քանի մը անօրէնութիւններն աչքէ անցընել։ Այրաքաքաղաքիս ազգային վարժարանաց վիճակին անկարգութեան դարման մը մատուցանելու կամ զանոնք աւելի արդիւնաւոր ընելու նպատակաւ Ռուսումն. խորհուրդը կառաջարկէ շատ մ'երկրորդական վարժարանները միացընել և մնացեալները նախակրթական վարժարաններ միայն ընել։ Բայց այս յատակագծին մէջ ալ անդրադարձելի կէտեր կան։ գլխաւորապէս Եդէնի Գասիւ և Սէսիկ փաշայի և Գումգարուի թաղերը կրնան իրենց նախակրթական դպրոցները պահել, և երկրորդ ուսմանց համար Այրի եկեղեցւոյ վարժարանին հետ միանալ։ Բայց Պէշիկթաշ և Մէջիտիէ, կամ ուրիշ հեռաւոր թաղերու վարժարանները միացընել խիստ դժուարին, ըստ սենք՝ եւ թէ անհնար կըլլայ։ Ուստի՝ ըստ մեզ՝ այս բոլոր անտեղութեանց առաջքն առնելու միակ միջոցը դիտրթիկ վարժարանի մը հաստատութիւնն է, որուն պէտքն 'ի վաղուց զգ

բարեսէր ընար ողջ այն երևելի անձանց վերընտրելի ըլլալը գիտնալով, ապգային Ընդհանուր Ժողովն անոնց ներկայութենէն չզլկելու փոյթ կունենան յուսալ ապգին։

———

Ս. Նշանաբանէն գրուած նամակները գոհացուցիչ տեղեկութիւններ կուտան մեզ ամենապատիւ Տ. Եսայի սրբազան Պատրիարքին ըրած այլ և այլ կարևոր բարեկարգութեանց վրայ, որոյ ապրիլնքը, կը յուսանք, քիչ ժամանակէն տեսնելու բարերարութիւնը կունենայ Ազգը։

Սրբազան Պատրիարքն ամեն բանէ առաջ և աւելի իր ինամքն ու սուսմնասիրութիւնն վրայ դարձուցած ըլլալով, հոն ընդունուելիք աշակերտաց ներսմամբ հետևեալ կանոնները ու պայմանները հաստատած է, որուն անարատաձուռ պէտք է հմտանային Ս. Նշանաբանի սուսմնարանին աշակերտիլ ուզող պատանիք և անոնց ծնողք կամ խնամակալները։

ԳԵՑՄԱՆԵՐ

Սուրբ Անարատ Յարութեան Պատրիարքարանի
Համալսարանը հիմ։

1. Աշակերտ մի չընդունուիր երբէք եթէ չը ծնողաց հաւատութիւնն ստացած չըլլայ հանդերձ գրով, եւ միանգամայն իր առողջութեանն պարկեշտութեան եւ սուսմնասիրութեան մասին տեղւոյն առաջնորդէն կամ աւագ քահանայէն հանդերձ հոգաբարձու իշխանաց ստորագրութեամբք վաւերական վկայագիր մի չունենայ։

2. Եկող պատանին պէտք է իր հետն ունենայ Ս. Աթոռոյս ինքով ինքեան ներկայ Ցոմանակ, նշանակուած ըլլալով հինգ պայմանաց դիմացի էջին մէջ պահանջուած հանգամանքները ամենայն ճշտութեամբ։

3. Եթէ որոշուած պատանին Ցոմանակին մէջ նշանակուած հանգամանաց մէկուն դէմ պակասաւոր գտնուի, անմիջապէս ետ կը դրկուի։

4. Ճանրուն ծախքը ծնողք, կամ խնամակալքն կամ ուրոյն հաստատութիւնը պարտի հոգալ։ Նմանապէս ըստ երկրորդ պայմանին թէ որ ետ դրկուելու ըլլայ պատանին, գարձեալ իրենք պիտի հոգան ճանրուն ծախքը։

ՏՈՄՍԱԿ

ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՔ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ

Ժամանգաւորաց դպրոցին Սուրբ Յակոբայ Վանուց Կրօնաւորաց

ՀՐԱՀԱՆԳ

Զոր դիւրէ է ուրիշան ալեբերէ ըստ հերաչոյ անհրաժեշտ պահանջեալոց։

1. Հասակնին պէտք է ըլլայ տասնեւ վեցէն մինչեւ տասնեւութ տարեկան։

2. Բարքերնին ու վարքերնին անարատ ու պարկեշտ։

3. Մկրտող քահանայն պէտք է վկայէ անոր մկրտեալ ըլլալուն, նոյնպէս կնքահօրն անունը եւ ազգուն ծնած օրն ու տարին պէտք է նշանակուի։

4. Իր մայրենի լեզուին հասարակ ընթերցանութեան ու գրութեան մէջ վարժ ըլլայ։

5. Որովհետեւ եկեղեցականութեան սահմանեալ է, պէտք է որ մարմնոյ կողմանէ անարատ ըլլայ եւ անձամբ առողջ։

Սրբազան Եսայի Պատրիարքը Յոպսէի (Եաֆա) վանուց տեսչին համար ալ հետեւեալ հրահանգը սահմաներ է, զոր ուխտաւորաց տեղեկութեանը համար արժան կը համարինք հրատարակել։

ՀՐԱՀԱՆԳ

ՏԵՍՉԻՍ ՎԱՆԱՅ ՅՈՊՊԷԻ

Պարտք է պարտաւորութիւնք նոցա։

1. Պաշտօն նորա է յամենայնի հոգ եւ խնամս տանել Տէրունական Ուխտաւորաց՝ ի դալ եւ՝ ի գառնալ նոցա յերկիր իւրեանց։

2. Ցնչանել նոցա՝ ի ցամաք, ծանուցանել սուրբ Աթոռոյն նոցն փոստ՝ ի զգաստութեան եւ զորքանութիւն նոցա, եւ զայլ պարագայս ըստ ներելոյ ժամանակին։

3. Հոգեւոր սիրով ընդունիլ զնուէրս Տէրունական Ուխտաւորաց, յիւրաքանչիւր անձնէ մէկ եւ կէս մէճիտիէ զահեկան. (մէճիտիէ 20 զուրուշ հաշուով), եւ արձանագրել ճիշդ՝ ի յատկացեալ տետրակի։ Իսկ վկայեալ աղքատաց ներելի է։

4. Նոյնպէս Ռէմլէի վանաց յատկացեալ մէկ մէճիտիէի դարպասն պարտի ինքն ընդունել՝ ի գլուխ Ուխտաւորաց, եւ նշանակել զայն յատանձին տետրակի։

5. Հսկել կալուածոց եւ բարեկարգութեան վանացն։ Հոգ տանիլ հոգեւոր պիտոյից ընկերի ժողովրդոցն։ Եւ հաստատուն պահել դպրոցն, յորում դասախօսին մանկունք։

6. Առանց հրամանի սրբոյ Աթոռոյն չառնել չինել թիւն կամ նորոգութիւն թէ՝ ի վանս եւ թէ՝ ի կալուածս։ Իսկ՝ ի պահանջել հարկին կարէ առանց հրաման խնդրելոյ 50էն մինչեւ 100 զահեկանի նորոգութիւն առնել։ Եւ չունի արտօնութիւն թէ եւ՝ ի քսակէ իւրմէ՝ առնել եւ ոչ փոքր չինութիւն ինչ կամ նորոգութիւն։

7. Ցեսուչն պարտի ունել առ իւր ժամարար** վարդապետ մի տարեկան, թարգման մի, եկեղեցական ուսուցիչ մի, սենեկապետ (օտապետ) մի, խոհարար մի եւ տաճիկ կնասախմի մի՝ ի պահպանութիւն գրքան Վանացն։ Բայց՝ ի սոյնսնէ զայլ ոք միւսանգամ առանց պահել աւելորդ եւ ընդդէմ է հրամանի սուրբ Աթոռոյն։

8. Առանց յանձնարարութեան սրբազան Պատրիարքին ոչ ոք ընդունել՝ ի վանս իւր հիւր, բայց յուխտաւորաց, եւ ոչ ուրմեք տալ անեսակ բնակելոյ չարունակաբար։

———

Մինաքեան Մեծապատիւ Աւետիս աղայն տարաժամ մահն ալ էր չորեքշաբթի առաւօտ թերթով ծանուցած ենք։

Հանգուցեալը սրտի հիւանդութեամբ վարակեալ ըլլալով, ժամանակէ մ՝ի վերս ներս ալ նկարեր էր այս վտանգաւոր ախտէն որուն դէմ բժշկաց աւելն ջանքն՝ ի դերև կեցեր։ Ալ երեքշաբթի երկուշաբթի օրը սենեկին մէջ պարտած ժամանակ յանկարծ նուաղելով՝ իր մահկանացուն կնքեց՝ ի հասակի 55 ամաց, ՝ի խոր սգոմութիւն ապուռուհի լծակցին և հանգոյն բարեկամաց։

Հանգուցեալ Աւետիս աղան նշանաւոր էր իր անկեղծ բնաւորութեամբը, ուզղութեամբն ու բարեսրտութեամբը։ Աստուծմէ և ամենուն սիրելի և յարգի եղած էր, բայց միանգամայն շատ ալ ջանասիրու և գործաւորութեանց հանդիպած էր, այրոց սիրան ալ իրենին պէս անենդ և ուղիղ կարծելով։

Սակայն իր կենաց վերջին օրերուն մէջ հանգուցեալն այնպիսի առ աքինական և ապգօգուտ անօրէնութիւններ ըրած է, որք բաւական են իր յիշատակին օրհնութեամբ անհայցելու, եթէ այն անօրէնութիւններն ըստ արժանւոյն՝ ի գործ դրուին։

Պ. ախմանէն վեց օր առաջուբ խուսավանահայր Աբժ. Տ. Գէորգ քահանայն Խարպիւղէն կանչեր, և իր վճռակին օր քան զօր ծանրանալը խնայելով՝ յայտներ է որ իւր բարեբիչատակ հօր՝ հանգուցեալ Յակոբեան աղային ըրած 250 հաղար զուրուշ շի կուտիր մինչև ցայսօր գործադրած չըլլալով՝ իւր խղճին վրայ բեռ մ՝ եղած է, և կուզէ որ անպատճառ գործադրէ, ուստիւր մէկ կուսակցակ առնելքը Ազգին կը թողու, որ զայն սանալով իւր հօրը կամակին տեղ գործածէ։ Մինդամայն, որովհետև ինքը զուտակ չունէր, իր ասոյցուածքէն քանի մը ժամ Ազգին կը թողու, յատկապէս պատուիրելով որ իր լծակցին անոնց եկամուտը կամ շահը վայելէ՝ առանց իրաւունք ունենալու գրամագլխոյն կամ կալուածներն ծախելու։ Իսկ լծակցին մահուանէն ետու Ազգին ինան, որ զանոնք գրքամի փոխելով Լոնդոնի կամ Մարգրգրատի Պանքան դնէ մինչև՝ 150 տարի։ յետոյ ամբողջ գումարը Պանքայէն հանուելով, չորս մասին երեքը ապգային գպ. դոյի և մէկ մասն ալ հիւանդանոցի մը գործածուի։

Այս ամեն պատանդներ թիւնները քահանային գրի առնել տալով՝ կը խնդրէ որ Շահն ազատեան Աբժ. Պապա պէտ վարդապետին տանի, և կանոնաւոր Պատգամ մը շինել տայ։

Բահանայն ալ կենէ Աբգաճրդ Աբժ. Պապա վարդապետին կերթայ և Աւետիս ազային կամայն հաւանութեամբ մը շինել կուտայ և Աւետիս ազային կը տանի կը կարդայ։ Այդն միջոցին Ջունկեան մեծապատիւ Աստուածատուր աղան հոն գըտնուելով՝ Աւետիս աղան կը պատուիրէ Տ. Գէորգ հօր որ կատարին օրինակն անոր կարդայ, և քանի մը գիտողութիւններ ընելով կը խնդրէ որ Ջունկեան Աստուածատուր աղան մանրուր մը զրելով իրեն տայ։ Կատնու մանրուր զրուածը, կը հաւնի և քանի մը թրուանոներ և կարուածոյ անուններ գրելու համար գրատետակը (չանթան) կը դնէ, ըսելով ոյ «Եթէ կարող ըլլամ՝ ես իմ ձեռօքս նորէն մանրուր մը կը զրեմ, չենէ սատարութիւնս կը դնեմ»։

Այն թուղթը՝ հանգուցեալն տարագրած է թէ ոչ՝ յայտնի չէ։ բայց միայները կեցած են, և թուղթն ալ՝ հնգեալ գրատետակին մէջ կը ձեռօքը պահուած ըլլալուն տարակոյս չկայ։

Յուսալենք որ հանգուցեալին ազնուութիւն լծակիցն և ուրիշ ժառանգները՝ որ Մխիթարեան բարեհամբաւ ազգատոհմին կը վերաբերին, հանգուցեալին վերջին կամքը պարտաւորապէս գերիւրացածութեամբ կը կատարեն։

Կը յուսանք նաև որ ապգային Վարչութիւնն ալ այն կարևոր արարքութեանց ճշգիւ գործադրութեան համար իր կողմանէ պէտք եղած ջանքն՝ ի գործ դնելէ ետ չմնար՝ ի փառս յիշատակի հանգուցեալին և յօգուտ Ազգին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հունէն գաղղիական Ռէյ լը Ռաբրին կը գրեն թէ Ս. Պապը լատիներէն 12ին մասնաւոր տեսակցութեան ընդուներ է վերեմ. Սէրատար-Լէքրէմ-Լոմէր փաշան, որ Պապին հանքային ջուրերը մանելու պատճառաւ Եւրոպա գացած է։

Հունի դաղղիական գրոյց հրամանատար Մօնթէպելլո գրաֆական ալ մեծ ճաշ մը տուեր է՝ ի պատիւ Լոմէր փաշային։

—Ազրիանոպոլէն այս շաբթու եկած նամակները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն թէ՝ Շերամի հունձքը՝ որ՝ ի սկզբան յոյսով լեցաւ, յետոյ տուերէր, հարիւրին վաթսուն աւրուեր է, և օդերը պաղ երթալուն պատճառաւ մնացեալ հարիւրին քառասունն ալ աւրուելու վտանգի մէջ է։

Հաւատի Թշուառութեան նոր ապրիւր մ՝ալ Ազրիանուպոլսոյ ժողովրդոյ համար, որք վերջին ոգորումներէն կրած ամբաւ վնասին մեռաքսի մը շահութեամբ կը յուսային դարմանել։ այս յոյսն ալ՝ ի դերև եկաւ։

— Գաղղեոյ հարաւային գաւառներէն եկած լուրերն ալ կը ծանուցանեն թէ մեռաքսի հունձքն այս տարի խիստ սակաւ եղեր է, և միայն Նարոնի հունտերն յաջողեր են։ Դժբաղդաբար որ այս հունտերն ալ քիչ և խիստ սուղ ըլլալով, շերամագործներէն շատ քիչերը կրցեր են ձեռք բերել, հետևապէս մեծագոյն մասը ընիկ հունտերով մնացեր ու ալաս կրեր են։

—Այս շաբթու մայրաքաղաքիս Զուխարի խանին մէջ գոգութեան դէպք մը պատահեցաւ զոր հետևեալ կերպով կը պատմեն։

Ալեքսանդր Դրէպոր անուն գոհարավաճառ մը աշխարհաբար՝ նիզշաբթի առաւօտ սենեակը՝ բացած ժամանակ կը տեսնէ որ երկաթ մուտկը բաց էր, միանգամայն սենեակին հետևի պատուհանը բացուած և վանդակասիներէն մէկին ալ խորտակած էր։ Տան իրար կանչեն, ինչպէս նաև յիւր մը հաքը վարպետն ալ, ոսոիկանութեան խնայ կը սրընթանան, և սենեակին դուռը, մուտկը, և պատուհանը քննուելով՝ կը հասկցուի որ գուրսէն գող մտած չէր սենեակը, վասն զի պատուհանը ներսէն բացուած էր, և վանդակասիներն ալ ոլոցով՝ կը բռնուած։

Այս և ուրիշ պատճառներով ու նշաններով կասկածները գոհարավաճառին և աշկերտին վրայ կիյնան, և երկուքն ալ ոստիկանութեան դուռը տարուելով՝ քննութեան կենթարկին։

Գողցուած գոհարեղէնները՝ որ այլոց ապրանք են՝ 300 000 զուրուշի չափ կայ կըսեն։

—Փարիզէն եկած հեռագրագրով մը կը ծանուցանէ թէ Պ. Լէոպոլտ Ալէքսէ գաղղեացի սեղանաւորը որ Ֆոնտենրու վրայ կը խաղար, վճարքը դադրեցուցեր է։ Պարտքը եօթն միլիոն ֆրանքի կը հասնի կըսեն։

— Հարաւային Ամերիկայի ամենէն հարուստ սեղանաւորը՝ Տոն Ռէգրս Բանատոս՝ Լիմայի մէջ վախճանելով, 400 միլիոն ֆրանքէն աւելի հարստութիւն թողուցեր է։ Յիշեալ անձը սեղանաւորաց իշխանը կը կոչուէր։

—Լիւրսարկան լրագիրները Գրրրմի պատերազմին մէջ մեռած մարդոց թիւրն հետևեալ կերպով կը հաշուեն։

95 615 Գաղղեացի։
22 182 Անգլեացի։
02 194 Իրլանդացի։
35 000 Օտանցի։
630 000 Ռուս։

784 991 բոլոր։ մեռնող զօրաց թիւը։

Իսկ յիշեալ պատերազմին համար եղած բոլոր դրամական ծախքը 7000 միլիոն ֆրանքէն աւելի կը հաշուեն։

—Մարսիլիայի Աւմանիօր լրագիրը մուկ ջարդելու համար նոր դեղ մը կը ծանուցանէ, որ դիպուածով փորձուեր և դերազանցութիւնը հակցուեր է։

Այս դեղն է՝ մուկ գտնուած ծակերը Ռէթրըլի իւղ քսել վրէնով։ անմիջապէս մուկերը կը ջարդուին։

— Փոխարկի կամ փոյլատակման ժամանակ օդին նայելն ալ քի վնասակար է։ Սոր մէկ օրինակն այս օրերս Գաղլեոյ մէջ տեսնուեցաւ։ Լուվէն քաղաքին մէջ գործաւոր մը որոշման ժամանակ փոյլակին նայելով՝ անմիջապէս աչքը կուրցեր է, և մինչև հիմա բժշկաց ամեն ջանքն անկարող եղեր է բուժելու։

—Տարօրինակ գուդպիութիւն մը։ Փարիզի լրագրաց մէջ հետևեալ զարմանալի դէպքը կը կարդանք։

Պ... անուն գարբին մը՝ որ Փարիզի Սէնթ—Էլեղանթէթ փողոցը կը բնակէր, և Լ... անուն թանաքագործ մը՝ որ Արավիլիէ փողոցը կը բնակէր, օրին մէկ մասը գինետան մը մէջ խմելու և թուղթ խաղալու կը նուիրեն։ Կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ կը մեկնին ի սրմէ գրուելին բարձրանան շաղիներէն բաւական տաքցած։ բայց առանց արկածի երկուքն ալ տուներնին կը հասնին։

Պ... քիչ մը օդ շնչել ուզելով՝ պատուհանը կը բանայ և առջևը կը նստի, բայց շատ չանցած քունը կը տանի և մարմնոյն վերին մասը պատուհանին երկաթին վրայ ծռելով, հաւատարկութիւնը կը կորսուի և պատուհանէն գլխի վայր փողոցն իյնալով՝ խլկոյն կը մեռնի։

Թաղին ոստիկանութեան տեսչը կուգայ և մարմինը վերցնել տալով՝ երբ որ իր տեղը կը դառնայ, լուր կը բերեն թէ գործաւոր մը պատուհանէն վար ի՛նալով մեռեր է։

Տեսչը նախ կը կարծէ թէ քիչ մ՝առաջ գացած վերցնել տուած մարդն էր, բայց ստուգած բացատրութիւնները կը հասկնայ որ այս ալ ուրիշ էր։ ուստի կերթայ և Լ... թանաքագործին մարմինը կը գտնէ նոյնպէս պատուհանէն փողոցն ինկած նոյն վարկենն և նոյն պարագաներով որ իր Պ... ընկերը ինկեր էր։ Նրկուքին ալ գլուխն և ոտիսանները ջախջախած էր։

ԱԶԳ

Մանչէսթրի միութեան անկախ ուխտին բարի ընկերաց Հայկ (Օրիոն) սենեակը յունիս 16, 28 չորեքշաբթի գիշեր ընդհանուր ժողով ունենալով, և ամենակարեւոր խնդիրներու վրայոք խորհրդածութիւն ըլլալուն պատճառաւ կը խնդրուի բոլոր եղբայրներէն որ նոյն գիշեր ժամը 1½ին անպատճառ դիմեն ընկերութեան սենեակը, Ռիդա Լայլ փողոց թիւ 13։

Փ. Ք.
ՍԱՐԳԻՍ ՀԻՄԱՐԼԵԱՆ

ՄԵՂՈՒԻ ՆՈՐ ՃԱՄԱՐՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս քանի անգամ ալ ըսած ենք, Մեղու երբ որ ձեռքը փոստ չունենար՝ ճամարտակութեան և ընթերնի թշնամանաց կը գիմէ։ յուսալով թէ անոնցմով կրնայ իր դառը վատակիչ Սիկա իր հին գրութիւնն է որ յուխտեան ուղղելիք չունի, և եթէ անոր ամեն մէկ փոյն ճամարտակութեանց պատասխան տալու խնդիրն ունենար, ոնբ կերթայ մեր արժէքը։ Այս ալ չմոռնանք ըսել որ Մեղու անհամ տեսակէն Շատ խիստ է՝ կամ ինչպէս ինք կըսէ, Մէջու խեչայակոն թերթ մ՝է՝ մեծաւ մասամբ ընթերցողները զուարճացընելու համար գրուած, որն որ առանց ճամարտակութեան չկրնար ըլլալ, ուստի մեք ալ այս փոքրիկ իրեն թողով, վիճաբանութեան հիմն եղած կէտերը նորէն ձեռք կառնունք, որպէս զի իր խոցոտակութիւնն անդամ՝ ալ հատարակութեան ճանչցուցած ըլլանք եթէ տակաւին չճանչցող կրնայ գտնուիլ։

Մեղու դարձեալ Պէկեանի խնդիրը կը յուզէ, խնդիր մը որուն վրայ ակամայ և զզուանօք միւսանգամ գրիչ կը շարժենք, վասն զի եթէ Մեղու Պէկեանի «ձրի» փաստաբանն է, Մասիս Մամեանի փաստաբանը չէ, և ամեն անկողմնակալ ընթերցող մեր հետևեալ խորհրդածութիւնները կարդալով ապիրա կրնայ դատել։

Նախորդ Տնտեսական ժողովը և Քաղաքական ժողովոյ կազմանէ կազմուած երկու յանձնաժողովները Պէկեանի ամբաստանութիւնները քննելով, երեք անգամ վճիռ տուած են անոնց անհիմն ըլլալուն վրայ, և իրենց տեղեկագիրները կը ծանուցանեն նաև թէ Մամեանի տուած բացատրութիւնն Պ. Պէկեան գոհ ըլլալը յայտնելը է։

Բայց Պէկեանի ամբաստանութեանց անհիմն ելնելն ապէն ընտրած օրինաւոր Վարչութեան պաշտօնական յայտարարութեամբը հրատարակուեցաւ։ Մասիս ալ ասոր վրայ քանի մը տողով կարծիք մը յայտնեց։ Մեղու ասոր վրայ զվեղ իբրև կողմնակալ ամբաստանելով՝ մէջ նետուեցաւ Պէկեանի կողմուած գաղը պաշտպանելու համար։ Հայց մեք կողմնակալութիւն ըրած չենք, վասն զի մեր կարծիքն այնպիսի պատուաւոր անձանց* տուած վճռոյն վրայ կը կայանար, որք արդէն Ազգին մէջ ծանօթ են իրենց ծառայութիւններովը, և որք անհնար էր որ իրենց պատիւը վտանգի մէջ դնէին Ազգին սահմաններն ուսող դոզ մ՝անպարտ հանելով, կամ ինչպէս Մեղուն կը յանդգնի բսելու, դոզին գոգակից ըլլալով։

Հապա Մասիսի յանդգնելը։ Մասիս սո՞ւտ է, խաբերայ է, կոյր գործիք մ՝է, վերջապէս ամեն տեսակ անարգանաց արժանի է, որովհետև Ազգին համարումն ու վստահութիւնը փայելող պատուաւոր անձանց վկայութիւնը նախապէս համարելը է ասսկ ամբաստանողի մը վկայութիւնէն։ Իսկ Մեղու և Պ. արդա՝ որք միայն ընդգրկած են Պէկեանի ձախողելու ոչ Մամեանի տումարները տեսած կամ քննած են, ոչ ալ յանձնաժողովոյ քննութիւններուն ներկայ գտնուած են, այլ իրենց բոլոր առարկութիւնները սոսկ ամբաստանողի մը խօսքերուն վրայ հիմնած են։ Ընդհանրապէս խօսելով, մեք բնաւ ուզած չենք թէ սոսկ ամբաստանող մը երբէք իրաւունք չկրնար ունենալ, բայց ասիկա բացառութիւն մ՝է, որովհետև խիստ քիչ անգամ կրնայ պատահիլ։ Ընդհակառակն ամեն օրուան տեսած բաներնիս է, որ մէկուն դէմ անիրաւութեամբ դատ բացող կամ սուտ ամբաստանութիւն ընող մը՝ երբ որ իր դատը կը կորսուանէ, յանցանքը գաստուրներուն վրայ կը ձգէ, անիրաւ էին, կողմնակցութիւնը ըրին, դատն արդարութեամբ չտեսան կըսէ։ Այս է ահա դատերնին կորսուանող անձանց ընդհանուր կանոնը, զոր ոչ ոք կրնայ ժխտել։

Դառնանք հիմա մեր առարկային։ Մասիս, Պէկեանի ամբաստանութիւն-

* Բարձնակ պէյ Ֆէրուհ
Նշան աղա Նորիկեան
Մկրտիչ աղա Ադաթոնեան
Մանուկ աղա Ապանեան
Կարապետ աղա Քիւրքճիպաշեան
Յակոբ աղա Զարգարեան
Աւետիս աղա Կազմաճեան
Յարութիւն աղա Մամեան
Յովհաննէս աղա Յովակիմեան։

բարեսէր ընար ողջ այն երևելի անձանց վերընտրելի ըլլալը գիտնալով, ապգային Ընդհանուր Ժողովն անոնց ներկայութենէն չզլկելու փոյթ կունենան յուսալ ապգին։

———

Ս. Նշանաբանէն գրուած նամակները գոհացուցիչ տեղեկութիւններ կուտան մեզ ամենապատիւ Տ. Եսայի սրբազան Պատրիարքին ըրած այլ և այլ կարևոր բարեկարգութեանց վրայ, որոյ ապրիլնքը, կը յուսանք, քիչ ժամանակէն տեսնելու բարերարութիւնը կունենայ Ազգը։

Սրբազան Պատրիարքն ամեն բանէ առաջ և աւելի իր ինամքն ու սուսմնասիրութեան վրայ դարձուցած ըլլալով, հոն ընդունուելիք աշակերտաց ներսմամբ հետևեալ կանոնները ու պայմանները հաստատած է, որուն անարատաձուռ պէտք է հմտանային Ս. Նշանաբանի սուսմնարանին աշակերտիլ ուզող պատանիք և անոնց ծնողք կամ խնամակալները։

ԳԵՑՄԱՆԵՐ

Սուրբ Անարատ Յարութեան Պատրիարքարանի
Համալսարանը հիմ։

1. Աշակերտ մի չընդունուիր երբէք եթէ չը ծնողաց հաւատութիւնն ստացած չըլլայ հանդերձ գրով, եւ միանգամայն իր առողջութեան պարկեշտութեան եւ սուսմնասիրութեան մասին տեղւոյն առաջնորդէն կամ աւագ քահանայէն հանդերձ հոգաբարձու իշխանաց ստորագրութեամբք վաւերական վկայագիր մի չունենայ։

2. Եկող պատանին պէտք է իր հետն ունենայ Ս. Աթոռոյս ինքով ինքեան ներկայ Ցոմանակ, նշանակուած ըլլալով հինգ պայմանաց դիմացի էջին մէջ պահանջուած հանգամանքները ամենայն ճշտութեամբ։

3. Եթէ որոշուած պատանին Ցոմանակին մէջ նշանակուած հանգամանաց մէկուն դէմ պակասաւոր գտնուի, անմիջապէս ետ կը դրկուի։

4. Ճանրուն ծախքը ծնողք, կամ խնամակալքն կամ ուրոյն հաստատութիւնը պարտի հոգալ։ Նմանապէս ըստ երկրորդ պայմանին թէ որ ետ դրկուելու ըլլայ պատանին, գարձեալ իրենք պիտի հոգան ճանրուն ծախքը։

ՏՈՄՍԱԿ

ԸՆԴՈՒՆԵԼԻՔ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ

Ժամանգաւորաց դպրոցին Սուրբ Յակոբայ Վանուց Կրօնաւորաց

ՀՐԱՀԱՆԳ

Զոր դիւրէ է ուրիշան ալեբերէ ըստ հերաչոյ անհրաժեշտ պահանջեալոց։

1. Հասակնին պէտք է ըլլայ տասնեւ վեցէն մինչեւ տասնեւութ տարեկան։

2. Բարքերնին ու վարքերնին անարատ ու պարկեշտ։

3. Մկրտող քահանայն պէտք է վկայէ անոր մկրտեալ ըլլալուն, նոյնպէս կնքահօրն անունը եւ ազգուն ծնած օրն ու տարին պէտք է նշանակուի։

4. Իր մայրենի լեզուին հասարակ ընթերցանութեան ու գրութեան մէջ վարժ ըլլայ։

5. Որովհետեւ եկեղեցականութեան սահմանեալ է, պէտք է որ մարմնոյ կողմանէ անարատ ըլլայ եւ անձամբ առողջ։

Սրբազան Եսայի Պատրիարքը Յոպպէի (Եաֆա) վանուց տեսչին համար ալ հետեւեալ հրահանգը սահմաներ է, զոր ուխտաւորաց տեղեկութեանը համար արժան կը համարինք հրատարակել։

ՀՐԱՀԱՆԳ

ՏԵՍՉԻՍ ՎԱՆԱՅ ՅՈՊՊԷԻ

Պարտք է պարտաւորութիւնք նոցա։

1. Պաշտօն նորա է յամենայնի հոգ եւ խնամս տանել Տէրունական Ուխտաւորաց՝ ի դալ եւ՝ ի գառնալ նոցա յերկիր իւրեանց։

2. Ցնչանել նոցա՝ ի ցամաք, ծանուցանել սուրբ Աթոռոյն նոցն փոստ՝ ի զգաստութեան եւ զորքանութիւն նոցա, եւ զայլ պարագայս ըստ ներելոյ ժամանակին։

3. Հոգեւոր սիրով ընդունիլ զնուէրս Տէրունական Ուխտաւորաց, յիւրաքանչիւր անձնէ մէկ եւ կէս մէճիտիէ զահեկան. (մէճիտիէ 20 զուրուշ հաշուով), եւ արձանագրել ճիշդ՝ ի յատկացեալ տետրակի։ Իսկ վկայեալ աղքատաց ներելի է։

4. Նոյնպէս Ռէմլէի վանաց յատկացեալ մէկ մէճիտիէի դարպասն պարտի ինքն ընդունել՝ ի գլուխ Ուխտաւորաց, եւ նշանակել զայն յատանձին տետրակի։

5. Հսկել կալուածոց եւ բարեկարգութեան վանացն։ Հոգ տանիլ հոգեւոր պիտոյից ընկերի ժողովրդոցն։ Եւ հաստատուն պահել դպրոցն, յորում դասախօսին մանկունք։

6. Առանց հրամանի սրբոյ Աթոռոյն չառնել չինել թիւն կամ նորոգութիւն թէ՝ ի վանս եւ թէ՝ ի կալուածս։ Իսկ՝ ի պահանջել հարկին կարէ առանց հրաման խնդրելոյ 50էն մինչեւ 100 զահեկանի նորոգութիւն առնել։ Եւ չունի արտօնութիւն թէ եւ՝ ի քսակէ իւրմէ՝ առնել եւ ոչ փոքր չինութիւն ինչ կամ նորոգութիւն։

7. Ցեսուչն պարտի ունել առ իւր ժամարար** վարդապետ մի տարեկան, թարգման մի, եկեղեցական ուսուցիչ մի, սենեկապետ (օտապետ) մի, խոհարար մի եւ տաճիկ կնասախմի մի՝ ի պահպանութիւն գրքան Վանացն։ Բայց՝ ի սոյնսնէ զայլ ոք միւսանգամ առանց պահել աւելորդ եւ ընդդէմ է հրամանի սուրբ Աթոռոյն։

8. Առանց յանձնարարութեան սրբազան Պատրիարքին ոչ ոք ընդունել՝ ի վանս իւր հիւր, բայց յուխտաւորաց, եւ ոչ ուրմեք տալ անեսակ բնակելոյ չարունակաբար։

———

Մինաքեան Մեծապատիւ Աւետիս աղայն տարաժամ մահն ալ էր չորեքշաբթի առաւօտ թերթով ծանուցած ենք։

Հանգուցեալը սրտի հիւանդութեամբ վարակեալ ըլլալով, ժամանակէ մ՝ի վերս ներս ալ նկարեր էր այս վտանգաւոր ախտէն որուն դէմ բժշկաց աւելն ջանքն՝ ի դերև կեցեր։ Ալ երեքշաբթի երկուշաբթի օրը սենեկին մէջ պարտած ժամանակ յանկարծ նուաղելով՝ իր մահկանացուն կնքեց՝ ի հասակի 55 ամաց, ՝ի խոր սգոմութիւն ապուռուհի լծակցին և հանգոյն բարեկամաց։

Հանգուցեալ Աւետիս աղան նշանաւոր էր իր անկեղծ բնաւորութեամբը, ուզղութեամբն ու բարեսրտութեամբը։ Աստուծմէ և ամենուն սիրելի և յարգի եղած էր, բայց միանգամայն շատ ալ ջանասիրու և գործաւորութեանց հանդիպած էր, այրոց սիրան ալ իրենին պէս անենդ և ուղիղ կարծելով։

Սակայն իր կենաց վերջին օրերուն մէջ հանգուցեալն այնպիսի առ աքինական և ապգօգուտ անօրէնութիւններ ըրած է, որք բաւական են իր յիշատակին օրհնութեամբ անհայցելու, եթէ այն անօրէնութիւններն ըստ արժանւոյն՝ ի գործ դրուին։

Պ. ախմանէն վեց օր առաջուբ խուսավանահայր Աբժ. Տ. Գէորգ քահանայն Խարպիւղէն կանչեր, և իր վճռակին օր քան զօր ծանրանալը խնայելով՝ յայտներ է որ իւր բարեբիչատակ հօր՝ հանգուցեալ Յակոբեան աղային ըրած 250 հաղար զուրուշ շի կուտիր մինչև ցայսօր գործադրած չըլլալով՝ իւր խղճին վրայ բեռ մ՝եղած է, և կուզէ որ անպատճառ գործադրէ, ուստիւր մէկ կուսակցակ առնելքը Ազգին կը թողու, որ զայն սանալով իւր հօրը կամակին տեղ գործածէ։ Մինդամայն, որովհետև ինքը զուտակ չունէր, իր ասոյցուածքէն քանի մը ժամ Ազգին կը թողու, յատկապէս պատուիրելով որ իր լծակցին անոնց եկամուտը կամ շահը վայելէ՝ առանց իրաւունք ունենալու գրամագլխոյն կամ կալուածներն ծախելու։ Իսկ լծակցին մահուանէն ետու Ազգին ինան, որ զանոնք գրքամի փոխելով Լոնդոնի կամ Մարգրգրատի Պանքան դնէ մինչև՝ 150 տարի։ յետոյ ամբողջ գումարը Պանքայէն հանուելով, չորս մասին երեքը ապգային գպ. դոյի և մէկ մասն ալ հիւանդանոցի մը գործածուի։

Այս ամեն պատանդներ թիւնները քահանային գրի առնել տալով՝ կը խնդրէ որ Շահն ազատեան Աբժ. Պապա վարդապետին տանի, և կանոնաւոր Պատգամ մը շինել տայ։

Բահանայն ալ կենէ Աբգաճրդ Աբժ. Պապա վարդապետին կերթայ և Աւետիս ազային կամայն հաւանութեամբ մը շինել կուտայ և Աւետիս ազային կը տանի կը կարդայ։ Այդն միջոցին Ջունկեան մեծապատիւ Աստուածատուր աղան հոն գըտնուելով՝ Աւետիս աղան կը պատուիրէ Տ. Գէորգ հօր որ կատարին օրինակն անոր կարդայ, և քանի մը գիտողութիւններ ընելով կը խնդրէ որ Ջունկեան Աստուածատուր աղան մանրուր մը զրելով իրեն տայ։ Կատնու մանրուր զրուածը, կը հաւնի և քանի մը թրուանոներ և կարուածոյ անուններ գրելու համար գրատետակը (չանթան) կը դնէ, ըսելով ոյ «Եթէ կարող ըլլամ՝ ես իմ ձեռօքս նորէն մանրուր մը կը զրեմ, չենէ սատարութիւնս կը դնեմ»։

Այն թուղթը՝ հանգուցեալն տարագրած է թէ ոչ՝ յայտնի չէ։ բայց միայները կեցած են, և թուղթն ալ՝ հնգեալ գրատետակին մէջ ձեռքը պահուած ըլլալուն տարակոյս չկայ։

Յուսալենք որ հանգուցեալին ազնուութիւն լծակիցն և ուրիշ ժառանգները՝ որ Մխիթարեան բարեհամբաւ ազգատոհմին կը վերաբերին, հանգուցեալին վերջին կամքը պարտաւորապէս գերիւրացածութեամբ կը կատարեն։

Կը յուսանք նաև որ ապգային Վարչութիւնն ալ այն կարևոր արարքութեանց ճշգիւ գործադրութեան համար իր կողմանէ պէտք եղած ջանքն՝ ի գործ դնելէ ետ չմնար՝ ի փառս յիշատակի հանգուցեալին և յօգուտ Ազգին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հունէն գաղղիական Ռէյ լը Ռաբրին կը գրեն թէ Ս. Պապը լատիներէն 12ին մասնաւոր տեսակցութեան ընդուներ է. վերեմ. Սէրատար-Լէքրէմ-Լոմէր փաշան, որ Պապին հանքային ջուրերը մանելու պատճառաւ Եւրոպա գացած է։

Հունի դաղղիական գրոյց հրամանատար Մօնթէպելլո գրաֆական ալ մեծ ճաշ մը տուեր է՝ ի պատիւ Լոմէր փաշային։

—Ազրիանոպոլէն այս շաբթու եկած նամակները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն թէ՝ Շերամի հունձքը՝ որ՝ ի սկզբան յոյսով լեցաւ, յետոյ տուերէր, հարիւրին վաթսուն աւրուեր է, և օդերը պաղ երթալուն պատճառաւ մնացեալ հարիւրին քառասունն ալ աւրուելու վտանգի մէջ է։

Հաւատի Թշուառութեան նոր ապ

ներն անհիմն հանող յայտարարութիւնն հրատարակած ատեն երկու ճանապարհ ունէր ի առջև։ Կամ Մեղուի և Վարագայի պէս «սոսկ ամրասնողն» մը կուսակից կանգնիլ, և հետևարար բոլոր Ազգ։ Վարչութիւնը «գողի գողակից» համարիլ։ Երկրորդ այնչափ պատուաւոր անձանց քննութեանց արդիւնքն և Վարչութեան վճիռը յարգել, և Պէկեանի ամրասնութեանց անհիմն եղած ըլլալուն վրայ համոզուիլ։ Այս երկու ճանապարհներուն մէջ Մասիս չվարանեցաւ երկրորդն ընդունելու իբրև աւելի բանաւոր և ուղիղ գտնողութեան համաձայն։ Ահա այս է, ըստ Մեղուի և Վարագայի Մասիսի բոլոր յանցանքը, որուն դատը մեք ողջամիտ հասարակութեան կը ձգենք։

Բայց մինչդեռ մեք մեր իրաւունքը պաշտպանելու համար Մեղուի հետ կը վիճէինք, Պէկեան մեր տուած պատասխաններուն մէջէն առիթ մը գտնելով, եւս մեզի թշնամանալիր և սպառնալից նամակ մը գրեց, զոր մեր ընթերցողք ալ անշուշտ նոպկանօք կարդացած կըլլան։ Ուստի Պէկեանի նամակին պատասխանելու համար, հարկ համարեցանք խնդրոյն սկիզբէն ի վեր բոլոր պատմութիւնը հասարակութեան ներկայացնել։ Այս պատմութիւնը Մեղուի պաշտպանած դատը ի հիմանց կը տապալէր։ բայց ի՞նչ կուզէր Մեղու, կուզէ՞ր որ այնպիսի յանդուգն նամակի մ՚առջև գրիչս կոտրէ՞նք ծուցեր՞նս գնէ՞նք և գործն իր ամէն պարագաներովը չյայտնէ՞նք ժողովրդեան։

Սակայն Մեղու, որ երբէք արդարասէր քննադատութեամբ չփայլեր, ըստ իւր սովորութեան կը ժպտի հիմա մեր պատմութիւնը ծայրէ՚ի ծայր սուտ է ըսելու, և գՄասիս ալ դատելիք կը կը կոչէ, անշուշտ իրեն պէս ափեղջփեղ թշնամանքներ չգրելով՝ միայն հիմնական փաստեր յառաջ բերելուն համար։ Բայց յիշեցընենք Մեղուի, ինչպէս որ արդէն ալ յիշեցուցած ենք, թէ ա՛ր-ջանի ալ կոկորդը պտտուէ, ա՛րչափ ալ ալ Մասիսը սո՛ւտ է պօռայ՝ անօգուտ է, վասն զի ասով Մասիս սուտ չըլլար, քանի որ իր պատմութիւնը հաստատելու համար՝ վաւերական արձանագրութիւններ, և քննիչ յանձնաժողովոյ տեղեկագիրներն ունի իր առջև, որոնցմէ քաղած է իր ըրած պատմութիւնն առանց ինչիրմէ կէս մ՚աւելը ընելու։

Եթէ Մեղուն ալ սասւգիւ իրեն քով Մոմձեանի գողութիւնն հաստատող և Պատրիարքական նիզով վաւերացեալ թուղթեր ունի, թող հրատարակէ։ Մասիս ալ այն ատեն իր յիշած տեղեկագիրներն հրատարակելու պատրաստ է։

Այլապես Պէկեանի խնդրոյն վրայ Իսկ Սահմանադրութեան տարեդարձին օրը մէկ երկու սենեակներու կողմանէ Մասիսի եղած թշնամանաց վրայ Մեղուի զգացած ուրախութիւնը բնական էր։ Թողունք ուրեմն որ մեր Սան-Ռիւլօթը, — զուր տեղն այս տիպողսը տուած չէնք Մեղուի-, իր սարդոնական ծիծաղովը զուարճանայ։ ասիկայ բաւական է իրեն համար։ Բայց թող դիտնայ որ Մասիս վեհանձն է, և չուզեր իրեն պէս փոքրոգի մէջտեղովը վեժմիդրութիւն յարուցանել, չուզեր իրեն պէս ընկերին պատուիրը սանակոս ընելով ինքզինք անպատուել։ Մասիս ինքզինքը և իր ընթերցողները կը յարգէ, և Մեղուի ժայթքած թշնամանաց ատելի հեղեղին դէմ՝ ինք ալ թշնամանօք չպատասխաներ, այլ իր հակառակորդն ապատ կը թողու որ գոչէ՛ և գոչէ՛ իր տրմին մէջէն, որուն ժահահոտութիւնը չիմնար մեզ հասնիլ։

Մեղու ինչպէ՞ս կրնայ ուրանալ Մասիսի եղած թշնամանաց շարժառիթը ըլլալը, քանի որ իր թշնամանալիր յօդուածներով լեցուն թերթը Սահմանադրութեան տարեդարձը կատարելու գաղղ հանդիսականաց ձրի բաժնած է, չենք գիտեր որու սակով։ Մինթէ ասիկա ժողովուրդը զրդռելու նպատակաւ գործածուած միջոց մը չէ՞, և եթէ Մասիսի խմբագիրն ալ հոն գրանուելու ըլլար, և անոր դէմ ալ անձնական թշնամանք մը գործադրուէր, պատմառը կամ թերագրիչն ո՞վ պիտի ըլլար, եթէ ոչ Մեղուի գրիչ և թշնամանալիր յօդուածներուն հեղինակը։

Բայց եթէ քանի մը սենեակներ Մասիսի դէմ գործեցին այն թշնամանքը, հանդիսականաց մեծագոյն և պատուաւոր մասն իր լսութեամբն ու արհամարհանօքը բարոյապէս այրեց Մեղուն և իր նմանները։ Այս անարժան գործին անարգանքը Մեղուի վրայ կիյնայ, և Մեղու անարգանքն ասուաւել ևս իր վրայ կը հաստատէ՝ զայն արդարացընելու ելնելով և լրագիր այրելը ժողովրդեան անհրաժեշտ պա՛հքն է ըսելով։ Այս վարդապետութիւնը Մեղուի պէս Սան-Ռիւլօթները միայն կրնան ընդունիլ, և ոչ ճշմարիտ ազատասէրները, վասն զի եթէ ժողովուրդը լրագիր այրելու յորդորես, լրագրին տպարանը կոխելու և խմբագրին դէմ անձնական թշնամանք ընելու ալ առիթ եղած կըլլաս, զոր ժողովրդը՝ կամ՝ քեզ տասողները՝ որք խիստ շատ են՝ կրնան օր մ՚ալ քեզի դէմ՚ի գործ դնել։ Անոր օրինակները Եւրոպայի մէջ խիստ շատ անգամ տեսնուած են (1)։ Ուստի մեք այս փաստերով Մասիսի դէմ գործուած բռնաւորութեան պատճառն ու զրդռիչը Մեղուն համարած ենք և կը համարինք, և կը խնդանք Մեղուի վրայ որ Զայնի խմբագրին և ուրիշ քանի մը սենեակներու ըրածը ժողովրդեան կընծայէ։ Ժողովուրդը կարհամարհէ այն սենեակները և անոնց գործակից ըլլալն իրեն նախատինք կը համարի։

Սակայն Մեղու չենք դիտեր թէ ի՞նչպէս կը յանդգնի ըսելու թէ այս կողմանէ Մասիս զինքը զրպարտա՞ծ է, և կը ժպտի վա՞ռ զրպարտիչ կոչելու զեզ։ Բրդ կը հարցընենք Մեզուի թէ զրպարտութիւն ի՞նչ բանի համար կըլլայ, եթէ ոչ փաստ և մեղադրող գործի մը համար։ Բայց Մեղու Մասիսի եղած թշնամանքն արդարացուցած ըլլալով իբրև բարի գործ մը, անձնական հակասութեան մը մէջ կիյնայ՝ մեր դրածները զրպարտութիւն են ըսելով։ Եթէ Մեղու փոխանակ այդ թշնամանքն արդարացընելու՝ դատապարտած ըլլար, այն ժամանակ Մասիսի իրեն դէմ դրածները զրպարտութիւն են ըսելու իրաւունք կունենար։ Սակայն եթէ լրագիր այրելը բարի գործ մ՚է, անոր շարժառիթն ու հեղինակ ըլլալուն համար Մեղու ալ փառաւորուած կըլլայ և ոչ թէ զրպարտուած։ Ուրեմն այս պատճառաւ ալ Մեղուին մեզ ուղղած թշնամանքն իր լրբութեան կրկին ապացոյցն ըլլալէ ուրիշ նշանակութիւն մը չկրնար ունենալ։

ՊՕՐՍԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐԱՏՈՒՐ

Լոնտրա 22 յունիս

Օսմ. 5/0 փոխ. 2 1/2։ սքօնթօ

Օսմ. քօնս. 50 1/2։ 50 1/2։

Օսմ. փոխ. 1858ի 73 74

Օսմ. փոխ. 1862ի 74 75

Փարիզ 21 յունիս

Օսմ. ֆօնտսիւնէ՝ 50 1/2։

Օսմ. փոխ 364

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 11 յունիս.

Մեր նախորդեալ տեսութեամբ ծանուցեր ենք Օսմանեան ընդհանուր պարտուց արժեթուղթերուն Եւրոպայի մեծ հասարակներուն վրայ տուած առութեան ընդունելը։ Այս միջոցիս Պ. Լէյտկ ալ Փարիզի մէջ բանակցութիւններ կընէ նոյն նպատակաւ և կը յուսացուի որ քիչ օրէն մեր արժէթուղթերը Փարիզի Պօրսային մէջ ալ կանոնի կը տրուին։ Օտար զբաղմատէրները միւսանգամ օսմանեան արժէթղթոց յարգ տալ սկսան, և Փարիզէն ու Լոնտրայէն եկած հեռագիրներն, ինչպէս վերը կը տեսնուի, գիները խիստ նպաստաւոր վիճակի մէջ կը ծանուցանեն։ Այս առթիւ հրապարակիս վրայ ալ գիները հաստատուն մնացին և Ռօնսօլիտէներն 56 1/4է վար չինկան։

Ռուսիէ տ՚Օսման լրագրին օսմանեան արժէթղթոց այս նպաստաւոր կացութիւնը ոչ թէ սերտութեան դանձային վիճակին լաւութեանը, այլ օտար հրապարակներուն ազդեցութեանը կընծայէ։ վասն զի մայրաքաղաքիս հրապարակն ալ Փարիզի և Լոնտրայի պօրսաներուն կը նայի։ Յիշեալ լրագիրը իր խորհրդածութիւնները շարունակելով կըսէ թէ՝ վերջին 4 միլիոնի փոխառութիւնը արդէն վատնուեր է առանց դանձուն ծանրութիւնը թեթևցընելու, և զուցէ հասարակաց շնորհութիւնները լաւագոյն ժամանակի մը ձգելով, անոնց համար յատկացեալ 7 միլիոնի ընդհանուր պարտուց արժեքներն ալ հանել հարկ պիտի ըլլայ։ Ռուսիէ տ՚Օսմանին այս կասկածները ի՞նչ ասպիսան ստոյգ ըլլալը չենք գիտեր, բայց այժմեան վիճակին նայելով չենք տարակուսիր որ օսմանեան արժեթղթոց փոփոխութիւնը յաջողութեամբ չ'ըլլանայ։

Այլապէս աղաքիս եւրոպական քանի մը լրագրաց գրուած նամակներուն նայելով, Ընդհանուր արտաքին գործոց պաշտօնատարներէն Պ. Լէյբրա, փոփոխութեան դէմ մեծ արգելք եղած է, ի շնորհս օսմանեան Պանքային։ Բայց Սրբ Հէնրի Պուլվար մայրաքաղաքս հասնելէն ի վեր ամէն ջանք ի գործ դրեր է որ փոփոխութիւնը յաջողի։ Միւս կողմանէ 40 միլիոնի ընդհանուր պարտուց արժեթուղթերուն եւրոպական հրապարակաց վրայ ընդունելը ոչ ևս տարակոյս կը թողու թէ փոփոխութիւնը քիչ օրէն պիտի գործադրուի։

Մայրաքաղաքիս Օսմանեան Ընդհանուր ընկերութիւնը Պուքրէշի մէջ 2 միլիոն լիրա սթերլին դրամագլխով Պանքա մը հաստատելու համար բանակցութիւններ կընէ եղեր, և երեն հետ պիտի գործակցին ուրիշ քանի մը դրամական ընկերութիւններ ալ։

Մերիկայի պատերազմին դադարմանը պատճառաւ առուծուները դարձեալ բանիլ սկսելով Մերիկայէն Անգլիա մեծագումար քանակութեամբ սուկի գալ սկսեր է, և անոր համար գըրամագէշները (սքօնթը) երթալու երկիւղ չկայ։ Բայց տակաւին Մերիկայի ներքին պատերազմները վաճառականաց շատին կասկած կազդեն։ Համպակին փոփոխականութեան պատճառաւ այնչափ առներ բաց եղած են այս վերջին 8 ամսուան մէջ, որ վստահութիւնը դադրած է։

Սակայն պատերազմին վերջանալն առ այժմ կերևի որ բամպակին մեկուութեան վրայ ամենին ազդեցութիւն չպիտի ունենայ։ որովհետև հարաւը բոլորովին աւերակ դարձած է և գերութիւնն ալ վերնալուն պատճառաւ երբ կըրագործական աշխատութեանց նորէն կարգադրուիլը շատ ժամանակի կարօտ է։ Սեւերն իրենց հին տերերուն վարձով ծառայել չեն ուզեր, ճեմարիներն ալ հարաւ երթալ երկրագործութիւն ընել չեն ուզեր եղեր, հետևարար հարաւին երբեմն բարգաւաճ բամպակի արտերն երեսի վրայ մնացած են։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԲՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՕՏ

Ի ՊԷՏՍ

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԱՑ

ԳՐԵՑ

Պ. ՅՕՀԱՆՆԷՍ ՊՐ. ՏՐ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՏԷՐՈՅԵՆՑ

Ըստ խնդրոյ Ազգային Ուսումնական խորհրդոյ

Վաւերացեալ Ազգային Կրօնական ժողովոյ

ԵՒ ՏՊԵԱԼ,

ՀՐԱՄԱՆԱՒ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ

1865

Աստուծի Էջնի գաբուլ աղջկանց դպրոցի անօրէնին քով, և Տէրոյենց դրատունը՝ Ձիլէք բաղար թիւ 35 և ամեն Հայ գրավաճառաց քով։ Դին 4 զուրուշ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Մատրոտ (քառասն) Լուսաֆէն Պէշկիթաշ բնակող սանկացեալ Վասիլին և ընկերայը Գիորիին և Թիմոյին վրայ առնելիք ունեցողներուն թէ և 1281 ճէմազի ախիր 16ի թուականով ծանուցում եղեր էր որ մինչև 21 օր իրենց առնելիքն տարացուցանեն, բայց ոմանք դեռ ներկայացած չըլլալով, կրկին կը ծանուցուի, որ յիշեալ անձանց հաշիւը տեսնելով յայտագիրը (բարօրթան) շինուած պատրաստուած ըլլալով, ով որ յիշեալներուն վրայ առնելիք ունի, թըուականէս մինչև 21 օր տնտրատաճառ քսիթէին ներկայանայ և առնելիքը ստացուցանէ։ Այս պայմանաժամին մէջ չէ կրկը Մասայէն դուրս պիտի մնայ։

Ղալաթիա Սուրբ Աստուածածնայ ուսուած փոդոյը։ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցոյ գիմացը չորս հատ քարուկիր տուն, ամեն մ՚կը ութ, տան և տասներկու սենեակով, վարձու պիտի տրուին։ Ուզողը Ղալաթիա Խուրշունլու մաղազան, Սիմոնեան Յովհաննէս ապրին երկրորդի վաճառանոցը երթալով պէտք եղած տեղեկութիւնները կրնայ ստանալ։

ԱԶԴ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու ազատասիրաբար պատանեաց թէ Մեծ նոր խանի վերի դուռը թիւ 10 սենեակը երեք տարիէ աւելի կայ որ հայերէն, դպրոցներէն, անդրկներէն, խաղերէն, յունարէն և տաճկերէն լեզուաց, թուականութեան, գրահաշուի, տումարակալութեան դասատուութիւն կըլլայ։ Այս լեզուաց դասախօսութիւնը տարիէ մ՚ի վեր դադրած էր, հիմա սկսած է նորէն շարունակուիլ։

Այն սենեակը տանձին դասատուներ ալ կը յաճախեն վերոյիշեալ լեզուներով տեղատարան նամակներ ազերատպիներ և ուրիշ դասատուական գրութիւններ թարգմանելու կամ շարադրելու համար։

Մինչև յայդ աշակերտելոց մեր վրայ ունեցած գոհունակութիւնը՝ ինչպէս նաև մեր դնոց չափաւորութիւնը քաջայոյս կընէ զմեզ որ նոյն վստահութեամբ արդոյ հասարակութիւնն զմեզ պիտի պատուէ։

Դասատուք

Օգսէն Հ. Սահմանեան. Սիմոն Մելքայէլեան. Տիմոթիոս Զորաքեան. Աւետիս Տէր-Սահակեան. Թովմաս Թէրզեան։

ԹՈՒՂԹ

ԵՒ ԳՐՈՒԹԵՒՆՍ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆԻՆ ԴՌԱՆ ԿԻՑ ԹԻՒ 12 ԵՒ 14 ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ

ԱՄԵՆԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՆՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄԻՆԸ

Յ. ԱՐՇԱԿ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին արդոյ հասարակութեան ծանուցանելու, որ ամեն տեսակ թուղթեր և գրութեան պնոյքներ, ինչպէս տեսարաններ, կաղամարներ, ընդօրինակութեան մատիտներ, գրիչ, մելան, կնքամոմ, կանոն, գրաւազ, և այլն և այլն։ Բոլորոյ գործարանաց հետ ուղղակի յարաբերութեանց շնորհիւ կարող են պօրոյ ամեն թղթավաճառներէն աւելի ժան գներով ծախելու թէ մեծաւկով և թէ հատով ուզողներու։ հասարակութեան դիւրութեանը համար վերջին գիները օրինակներուն վրայ նշանակուած են, մեծաւկով կամ շատ առնողներուն համար օրինաւոր զեղչ ըլլալու պայմանաւ։ Գաւառներէն թուղթ և այլն ուզողները կրնան դիւրութեամբ ատանալ, և այնպիսեաց օրինակներն ալ կը զրկուին, ծախքը իրենց վրայ ըլլալով։ Նամակները պէտք է վճարուած ըլլան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 12 ՅՈՒՆԻՍ	Բշ. 7	Գշ. 8	Դշ 9	Եշ. 10	Ուր 11	Շար 12
	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.	Ղրշ.
Օսմանեան լիրա Մէջ.	103	103	103	103	103	103
Բանկնոց արծաթ						
Թասվ. Միւմթազէ	66.30	66.22	66.30	66.26	66	66
Իսմամը ձէտիտէ հին	55.35	55.35	55.35	55.30	55.5	55.5
» » նոր	55.30	55.30	55.30	55.30	55.5	55.5
Աղիզէ ստակով	56.1	56.2	56.5	56.6	55.23	55.13
Սէրիի	55.20	55.10	55.10	55.2	55.10	55.20

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 12 ՅՈՒՆԻՍ

Ա Ր Մ Տ Ի Ք		Մ Ե Տ Ա Ք Ս	
Ցորեն Թայղան կարմիր	26—28	Պրուսա կարմիր թէ գէ	520—530
» Խամայլի »	21—22	» երկան »	550—560
» Բուս. Պալէրք	17—19	» խոզակ չոր	—
» Կալաց		Շաքի հօխան ֆրանք	65—68
» Վառնա	21—22	» 4 պատախ »	—
» Իպրայիլ կակուղ	18—20	» խարտաղ »	—
» Կալաց »	18—21	» Պարկաս »	65—68
» Պուրկաս »	21—22	» Երկրորդ »	62—
» Պալէրք »	18—21	» Մահալըճ »	—
» Ազօթ »	22—23	» Պանտրմա »	—
Դիպատացրեն կալաց	—13	» Կէյվէ »	—
Գաւրի	7.20 — 8		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բանգակ Պալըքէսէր	հօխայ	11—11.20
» Կէյվէ	»	11.20—12
» Ադամա	»	12—13
» Ռուսատան	»	11—11.20
Բուրդ Էնգիւրի լուացեալ	»	—14
» » չլուացեալ	»	— 8
» Պալըքէսէր չլուաց.	»	— 8
Ճէյրի Էնգիւրիւ	»	— 9
» Թոխատ	»	— 8
» Զարում	»	— 7
Մաղը սեւ	»	18—22
» Ճիրմակ	»	12—15
Թիֆթիք Էնգիւրիւ	»	36—37
Աֆիոն Պալըքէսէր	»	180—
Քիթրէ Տիրիւ լանուած	»	20—23
Սալէպ Տաճկատանի	»	14—16
Մեղրամոմ դեղին Տրապիզոն	»	—26
» » Անատոլու	»	—24
Սուսամ Բումէլիի	»	— 3
Կատաւասի հունտ Բումէլիի Քիլէ		—28
» » Պանտրմա	»	—27
Զէթի Այվալըզ	հօխայ	— 8
» Կրիտա	»	— 7
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 6
» » Միտիլլի	»	— 5
Բրինձ Եգիպտոս Բէչիա	»	— 4
» Տիմեաթ	»	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՐՔ

		Ղուրուշ
Խանվէ Ռիս եւ Գափս 100	հօխան	950—1050
» Մառմին	»	—
Շաքար գլուխ 6-10 Լա. կնդ.	»	—
» Փուչի (թոզ)	»	—230
» Հոլ. գլուխ	»	—260
» Փուչի	»	—230
Գաղղ. գլուխ	»	—254
» Փուչի	»	—220
Անոռ (գալայ)	»	—690
Պղպեղ (պիպէր)	հօխայ	— 6
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	»	—150
» » Մատրաս	»	—140
Անուշադր (Նուշաբը)	»	— 6.20
Պղպատ (Զէլիք)	մնտուկ	—180
Կապար (Գուրշուն)	»	— 3.10
Թիմեղ (Թէնէքէ) զոյգ մնտ.	»	—310
Զինք տախտակ թիւ 7 - 12	Հայ	— 5
Երկաթ Անգ. ճողաձեւ	կնդ.	65— 66
» Բեւեռցու	»	70— 72
» Տախտակ 1—14	»	100—110
» Բոլորակ	»	140—145
» Ռուսկոյ	»	120—130
Քարֆիձա Վարել 39	Հայ.	— 95
Իսպիտալէ ճէն. զոյգ	Մնտ.	—260
» Պէրճ.	»	—240
» Թրիէսթ	»	— 95
Արաքաչէթ վիէննա	հօխան	— 15
» Թրիէստ եւ Գաղղ.	»	— 13

Այս լրագիրը շաբաթը երկու անգամ կելլէ Հարեքշաբթի եւ Շաբաթ օրերը։ Ով որ կուզէ կրնայ ստորագրուիլ, Կ. Պոլիս Զինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են։

ԻԶՄԻՐ. Խաչատուր Ճ. Զաքիեան.

ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս Էֆենտի Կարապետեան.

ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ։ Մանտեսի Սուրիաս աղա Գալուստեան։

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էլմասեան։

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Աբրահամ աղա Արամ Խաչէրեան։

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Ցարուրիւն աղա Ճամճեան.

ՎԱՆ. Դրիգոր աղա Խաճանեան,

ԵՐԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թանգարան.

ԱՏԱԲԱԶԱՐ. Մանտեսի Ցակոբ աղա Տ. Դրիգորեան։

Ուրիշ քաղաքներէն ստորագրուիլ ուզողները այս տեղերէն մեկուն հետ կրնայ գրագրիլ։

Խմբագիր-Տնօրէն

Կ. Ս. ԻԹԻԼՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ